

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

Yusuf GÜNAYDIN

ANA DİLİ ÖĞRETİMİNDE DİKSİYON UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Yrd. Doç. Dr. Ekrem KARADIŞOĞULLARI

ERZURUM - 2006

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖN SÖZ	V
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1 DİKSİYON NEDİR?	3
1.1 Ses - Nefes - Rahatlama	5
1.1.1 Sesin oluşumu	6
1.1.2 Keman ve insan sesi	8
1.1.3 Mukayeseli alıştırma (total actor):	11
1.1.4 Mukayeseli rahatlama (2).....	12
1.1.5 Kontrollü derin nefes yöntemiyle rahatlama(14).....	12
1.1.6 Ağaç	13
1.1.7 Psiko-fizyolojik alıştırma:.....	14
1.1.8 Dengeli nefes alımı:	14
1.1.9 Psiko-fiziksel alıştırma:.....	15
İKİNCİ BÖLÜM.....	16
2 FONETİK.....	16
2.1 FONETİĞİN DALLARI.....	16
2.2 ÜNLÜLER'İN SESLETİMİ	17
2.3 ÜNLÜLERE İLİŞKİN ALIŞTIRMA TÜMCELERİ.....	23
2.3.1 “A” Ünlüsüyle ilgili tümceler	23
2.3.2 “E” Ünlüsüyle ilgili tümceler.....	23
2.3.3 “I” Ünlüsüyle ilgili tümceler.....	23
2.3.4 “İ” Ünlüsüyle ilgili tümceler.....	24
2.3.5 “O” Ünlüsüyle ilgili tümceler	24
2.3.6 “Ö” Ünlüsüyle ilgili tümceler	24
2.3.7 “U” Ünlüsüyle ilgili tümceler	24
2.3.8 “Ü” Ünlüsüyle ilgili tümceler	25
2.4 ÜNSÜZLER.....	25

2.5 DİKSİYONLA İLGİLİ ALIŞTIRMA ÖRNEKLERİ.....	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	55
3 SOLUK – SES UYUMU KONUŞMA DİLİNE İLİŞKİN BAZI KURALLAR	55
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	66
4 YAYGIN DİL YANLIŞLARI	66
SONUÇ	72
KAYNAKÇA.....	73
ÖZ GEÇMİŞ	74

ÖZET**ANA DİLİ ÖĞRETİMİNDE DİKSİYON UYGULAMALARI**

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Ekrem KARADIŞOĞULLARI
2006 – SAYFA:
Jüri : Yrd. Doç. Dr. Ekrem KARADIŞOĞULLARI
Yrd. Doç. Dr. Lokman TURAN
Yrd. Doç. Dr. A. Halim ULAŞ

Ana dili hayatın her seviyesinde kullanım alanı olan, bireyi içinde yaşadığı toplumun bir üyesi yapacak, onu toplumla özdeşleştirecek, ona sosyal kişilik kazandıracak bir araçtır. Dilin dört temel becerisinden biri olan konuşma ve konuşma dilinin etkin bir kullanımı için gerekli olan diksiyon, bireyler için bir vazgeçilmez bir ihtiyaç hâlini almıştır.

Bu çalışmada önce teorik olarak diksiyon dersi ile ilgili teorik bilgilere yer verilmiş, daha sonra uygulama örnekleri konularak teorik bilgilerin öğretimi yanında güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırma amaçlanmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde diksiyonla ilgili genel tanımlara ve yaklaşımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde, ses, nefes, rahatlama gibi; diksiyon dersinin fizyolojik yönüyle ilgili yaklaşımlar sergilenmiştir. Üçüncü bölümde, fonetik konusu ele alınmış, ünlü ünsüzlerle ilgili teorik bilgilere ve uygulama örneklerine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde, soluk ses uyumu ve konuşma diline ait belli kurallar anlatılmıştır. Beşinci bölümde özellikle konuşma diline ait yaygın kullanım yanlışları üzerinde durulmuştur.

ABSTRACT**DICTION APPLICATION IN MOTHER TONGUE****Yusuf GÜNAYDIN****Supervisor : Asist. Prof. Dr. Ekrem KARADIŞOĞULLARI****2006 – SAYFA:****Jury : Asist. Prof. Dr. Ekrem KARADIŞOĞULLARI****Asist. Prof. Doç. Dr. Lokman TURAN****Asist. Prof. Doç. Dr. A. Halim ULAŞ**

Mother tongue is a means which is used in all levels of the society, makes the individual a member of the society in which he lives, identifies him with the community and provides him with a social personality. One of the four basic skills of the language, speech and diction necessary for the active performance of the spoken language has become an indispensable necessity for the individuals.

This study discusses theoretical knowledge about diction teaching and aims at providing fluent and active speech skill as well as the teaching of theoretical information through practice samples.

The first part of the study includes general description and approaches about the diction.

The second part deals with the approaches about the physiological aspects of diction teaching such as sound, breath and relief.

The third part deals with phonetic and theoretical knowledge of vowels and consonants and practice samples.

The fourth part makes explanations about euphony and some certain rules belonging to the spoken language.

And the last part stresses common performance errors especially in the spoken language.

ÖN SÖZ

Filozof der ki: “Konus ki seni görebileyim.” Bu durumda söz insanla insan da sözle birleşmiş olarak kabul edilir. Toplumsal olarak, konumuzun konuşmak, sorunumuzun ise susmak olduğunu düşünürsek, sorunun çözümüne nasıl ulaşabiliriz? Öncelikle toplumumuzun sözden korkutulduğu, söylemekten yıldırıldığı, sadece susmanın öğretildiği bir toplum modeli çizildiğini söyleyebiliriz. Hâlbuki bir çok filozof ve bilim adamı, sözü insanın birebir kişiliği ile örtüştürmektedir.

Ana dili etkinlik alanı olarak konuşma öğretimi kapsamında, diksiyon becerisi geliştirmeye yönelik olarak yapılan bu çalışma, hem teorik bilgiler hem de pratik uygulamalar açısından ana dili öğretim programı için yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Bu çalışma sırasında her bakımdan desteğini gördüğüm, başta danışman hocam, Yrd. Doç. Dr. Ekrem KARADIŞOĞULLARI olmak üzere, manevi destek ve yönlendirmeleriyle bana her zaman ışık tutan, Prof. Dr. Ahmet KIRKKILIÇ’a, Yrd. Doç. Dr. Feridun ALPER’e, Yrd. Doç. Dr. Lokman TURAN’a, Ar. Gör. Yakup TOPAL’a en içten teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca, her başarılı işimin ardında gönülden desteğini gördüğüm, sevgili eşim, Ayşegül GÜNAYDIN’a da içten teşekkürü bir borç bilirim.

Erzurum 2006

Yusuf GÜNAYDIN

GİRİŞ

Konuşma, insanlar arasında iletişimi sağlayan en yaygın ve en önemli araçtır. Çünkü insanlar arasındaki iletişim çoğunlukla konuşma ile sağlanmaktadır. İnsan beyninde karmaşık işlemler oluşturulup ses organları ile karşı tarafa gönderilen mesajın dinleyicinin kulağıyla işitilip birtakım yollarla beyindeki ilgili merkezlerde anlamlandırılması konuşmanın amacını oluşturur. Başarılı iletişimin anahtarı ise güzel konuşma, anlaşılır olma ve sesi etkili kullanmadır. Bunun için de birtakım bilgi ve eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Hem bireysel hem de sosyal açıdan önemli bir yere sahip olan konuşma, hayatta başarı ya da başarısızlığı doğrudan etkilemektedir. Milleti meydana getiren bireylerin günlük ihtiyaçlarını karşılamaktan öte onların sağlıklı bir iletişim kurabilmeleri ve demokratik haklarını kullanabilmeleri için iyi bir konuşma eğitiminden geçirilmeleri gerekmektedir.

Dilin dört temel becerisinden biri olan “konuşma” işlevsellik açısından da en kapsamlı kullanım alanına sahiptir. Sadece eğitim öğretim etkinlikleri içerisinde değil, günlük hayatın hemen her seviyesinde etkili konuşabilme yeteneği, bireylerin sahip olması gereken en önemli beceriler arasında yer almaktadır. Konuşma becerisinin şekil itibariyle; söyleyişteki güzelliği kastedilirken; içerik açısından, kastedilen anlama uygun söz söyleme durumu vurgulanmaktadır.

Konuşmanın fizikî boyutu ise büyük oranda sesle ilgilidir. Ses; “1. Kulağın duyabildiği titreşim, 2. Ciğerlerden gelen havanın ses yolunda yaptığı titreşim.” (TDK, 1998, 1950) olarak tanımlanmaktadır. Sesin insan kişiliğini yansıtan bir gösterge olduğu da son dönemde genel kabul gören bir tespittir. Sesin oluşumu, vücudumuzdaki pek çok organın âhenkli çalışması ile mümkün olabilmektedir. Ses, ciğerlere alınan havanın karın boşluğu, diyafram, göğüs kaslar, göğüs kafesi, soluk borusu, ses telleri, ağız gibi organların hareketi ile oluşmakta ve şekillenmektedir. Sesin şekillenmesinde özellikle boyun ve ağızda yer alan ses organları etkili olmaktadır.

Günümüzde “diksiyon” terimiyle karşılanan, “güzel söz söyleme” becerisi özel öğretim kurumlarında bir program dâhilinde kazandırılmaktadır. Ana dili bilinci ve özellikle konuşma dilini üst düzeyde kullanma becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi

isteniyorsa, ilk ve orta öğretim müfredatlarına diksiyon dersi ana ders olarak konulmalıdır. Toplum fertlerinin birbirini daha iyi anlaması, iletişimin sağlıklı olarak en üst düzeye çıkarılması için diksiyon eğitimi vazgeçilmezdir. Bu yönüyle diksiyon eğitimi, bir lüks değil, ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1 DİKSİYON NEDİR?

“Kâğıt üzerinde dizili duran sözler, birtakım fikirlerin ve heyecanların iskeletidir, diksiyon onlara vücut ve sanatkâr da o vücuda ruh verir.”¹

“Konuşulan dilin incelenmesi ve kullanılması; seslerin sözcüklerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarının hakkını vererek söyleme.”²

“Kelime seçimi, söz tarzı, ifade, üslup.”³

“Bir şiir, bir nutku, bir piyesteki rolü söylemek okuma tarzım belirten sanat.”⁴

“Tiyatro ve benzeri sözlü edebiyat ürünlerinde, dilin müzik karakterini en büyük basan ile yaşatabilme yeteneği.”⁵

“Söz Söyleme Sanatı, sözü söyleyenin önce kendini iyi dinlemesi ve kendindeki kusurları tespit etmesiyle başlar.”⁶

“Diksiyon; Kelime seçimi, söz tarzı, ifade, üslup.”⁷

“Bir şiiri, bir nutku, bir piyesteki rolü söylemek okumak tarzını belirten sanat.”⁸

“Tiyatro ve benzeri sözlü edebiyat ürünlerinde, dilin müzik karakterini en büyük başarı ile yaşatabilme yeteneği.”⁹

Diksiyon Latince ‘söz’ demektir. Diksiyonun tanımı üzerine birçok kitapta sayfalarca açıklama bulabilir ve bu açıklamalardan faydalanabiliriz. Konuya bir öğretmen gözüyle baktığımdan, okuduklarım, araştırdıklarım arasında bir senteze ulaşırken eğitimdeki yeri ve öğretmenin diksiyon, yani bir diğer sanat olan “sözle ifade” tekniğindeki etkileyici rolü üzerinde durmayı tercih ettim.

¹ İ.Galip Ancan, Tiyatroda Diksiyon, 1947, İstanbul, Kurgu Yayınları, s. 38.

² Komisyon, Türkçe Sözlük, 1974, Ankara, TDK Yayınları, s.224.

³ Komisyon, Yeni Redhouse Lügati, İstanbul Amerikan Bond Neşriyat, 1966, s.278.

⁴ Komisyon, Meydan Laurousse C.III, s.686.

⁵ Sami Akalın, Edebiyat Terimleri Sözlüğü, İstanbul Varlık Yayınları, 1966, s.39

⁶ Total Actor, Raymond Rizzo, Drama Works in Education, London, 1988.

⁷ Yeni Redhouse Lügati, İstanbul, Amerikan Bord Neşriyat 1966, s,278 (Raif Özben, Türkçe Diksiyon

⁸ Meydan Laurousse, C.III, s.686.

⁹ Sami Akalan, Edebiyat Terimleri Sözlüğü, İstanbul Varlık Yayınları 1966, s.39.

Dil biliminde “kavram” “bir nesne, özellikle de o nesnenin nitelikleri üzerine edindiğimiz genel düşünce, varlıklardan her birinin zihnimizdeki temel bilgisi olarak tanımlanır. Kavram, dış gerçeğin insan beynindeki yansıma biçimidir ve sözcüğün anlamıdır. Düşünürken ya da konuşurken, bir kavram zihinde uyandığında sözcüğü, bir sözcük duyulduğunda da kavramı çağrıştırmaktadır.¹⁰

Montaigne’e göre ise¹¹, kavram ve sözcük arasında tam bir uyum yoktur. Dil ve düşünce birbirinden bağımsız iki yetidir. Düşünce dil olmasa da vardır, dil olmasa da düşünce işler. Dil ve söz düşüncenin hizmetindedir.

Montaigne’e ters düşen Saussure ise “dil göstergesi olmaksızın düşüncenin tek başına bulutlu, biçimsiz bir şey olmaktan öteye gidemeyeceğini” söylemiştir.

Wilhelm von Humboldt düşünce ve sözün bir anlamda ayrılığını dil göstergesine başvurmaksızın, iki düşüncenin birbirinden kesin bir biçimde ayırt edilemeyeceğini söyleyerek, eskilerin dil ve düşünceyi aynı sözcükle “Logos” sözcüğüyle karşılamış olduklarına işaret eder. Dilin, bir ulusun düşüncesiyle özdeşleştiğini ileri sürecektir.

Çiçeron; insanın yetkinliğiyle eşanlamlılığını vurgular.

Tıpkı düşünürler arasındaki söz ve düşünce kavramlarının farklı algılanışları gibi, sözcüğün yansıttığı kavram da anlam olarak aynı kalsa bile insan zihninde uyandırdıkları, sosyal statüye, dinsel görüşlere, çevre koşullarına, psikolojik anlayışa göre değişecektir; “Yılan” sözcüğünü ele alırsak; genel anlamıyla zehirli bir sürüngendir (temel kavram), Kleopatra’ya göre son nefesini teslim ettiği, O’nu aşkı Antonius’a kavuşturan ölüm meleği, bir doktora göre Hipokrat yemini, şifa ilacı, bir bayanın; korkulu rüyası, bir arkeologun yılan saçlı Medusa’sıdır.

Bir sözcüğün temel anlama bağlı olarak zaman içinde kazandığı diğer anlamlara yan anlam denir. Yan anlam ile temel anlam arasında anlam ilişkisi bulunur.

Temel anlam ve yan anlam üzerine yapılan bu kısa açıklamadan sonra, sözlü anlatım biçimlerinin tümüyle ilgili bir diksiyon anlayışına ulaşabilmek için, sözcüğün temel anlamının dışında metinde yer alan hareketli ve taşıdığı diğer anlamları kavrayabilmeliyiz, yani ne söylediğimizi bilmek, nasıl söyleyeceğimize karar vermek ve

¹⁰ Akın Önen, Türkçeyi Türkçe Konuşmak, eski bir Mısır şiiri. Leslie Wayne, New York Times, September 8. 1995.a

¹¹ Frankofoni, Ankara 1993, sayfa; 33.

nasıl söylerken teknik ve estetik kaygıları göz ardı etmemeliyiz. Buna dayanarak öğretmenin sınıfta mekanikleşmiş anlatım tarzından sıyrılıp düşünen, algılayan ve ne söylediğini bilen öğrenci yetiştirmesi daha kolay olacaktır. İşte burada diksiyon sanatında öğretmenin yaratıcı gücü ortaya çıkmaktadır. Rodin'in heykeli nasıl yarattığı ile ilgili şu sözünü örnek alabiliriz.; "Taş üzerindeki fazlalıkları atıyorum, geriye heykel kalıyor"¹².

"Diksiyon; konuşulan bir anadilde ya da bir dilde, sözcüklerin dural anlamlarına ya da metin içinde kazandıkları içeriksel niteliklere göre, gerekli boğumlanma, söyleyiş, soluk baskısı, şiddet, yükseklik, akış, tempo içinde sesletilmesi becerisidir. Jest, mimik, tavır gibi hareketler ise bu beceriye dıştan katılırlar."¹³

"Deneyimlerimizle yorumların gerçeği değiştirdiğini hissediyoruz. Hiçbir zaman iki kişi aynı nesne üzerinde aynı yargıda bulunmazlar, tastamam aynı iki düşünceyi de görmek olası değil; yalnızca değişik insanlar arasında değil, aynı insanda da değişik anlarda, aynı nesne üzerinde farklı yorumlar yapılabilir."¹⁴

1.1 Ses - Nefes - Rahatlama

Ses sosyal yaşamımızı çevreleyen diğer varlıklarla iletişim kurmamıza yarayan bir yetidir. Tıpkı duruşumuz, tavrımız ve giyinişimiz gibi ilk izlenimimizi ortaya koyar. Bununla beraber kullandığımız kelime hazinemizde kişiliğimiz hakkındaki ipuçlarını gösterir. Sesimizi kullanım biçimimiz ve onu geliştirdiğimiz ölçüde edindiğimiz ses kalitesi, insanlar üzerindeki etkimizi de arttıracaktır.

Ses duyduklarımızın genel karışımıdır. Bu karmaşık seslerden duymak için ve kullanmak için seçtiklerimiz deneyimlerimiz ve büyüme tarzımızla paraleldir. Bunu şöyle açıklayabiliriz.

Çevre Koşulları¹⁵: Çocukluk dönemimizde ihtiyaçlarımızı dile getirmek gibi basit bir nedenle başlarız konuşmaya ve çevremizde duyduğumuz seslerden etkilenerek bilinç dışı bir durumda konuşmayı öğreniriz. Buna dayanarak ailemizin birer kaba kopyası olur, onlarla aynı ton, aynı diyalektle konuşur, vokal (ünlü) ve konsonları (ünsüzleri) onlarla aynı biçimde seslendiririz. Bir süre sonra onları taklit etmeye

¹² Frankofoni, Ankara 1993, sayfa 5.

¹³ Raif Özben Montaigne, s.16

¹⁴ Montaigne,

¹⁵ Voice.and the Actor, Cicely Berry (Çeviren: Fadik Atasoy), sayfa; 7.

başlarız, bu da onlara verdiğimiz duygusal bir yanıttır. Zamanla bu duygusal paylaşım, duyduğumuz seslerde seçicilik, bu seslere hassasiyet gösterme, iletişim arzusu, kendimizce oluşturduğumuz asal sesimizi ortaya koyacaktır. Ses çevresinde olup bitenle büyük bir alışveriş içindedir.

Sesiniz hakkında varmış olduğunuz kanı son derece görecelidir. Başkalarınca sizin tahmin ettiğinizden daha farklı bir anlama sahiptir. Bu nedenledir ki, sesiniz ilk kayıt edildiğinde şaşırır, belki sesinizi tanıyamaz ve duyduğunuzdan hiç de hoşlanmayabilirsiniz. Her ne kadar kayıt cihazı seste seçici ve sesin bütünü hakkında sadece genel bir fikir veriyor ve tüm özelliğini ortaya koyamıyor olsa da, kaydedilmiş sesimizi duymak faydalı olacaktır. Kendi sesimizi, onun oluşumu esnasında oluşan titreşimlerin ardından duymamız sebebiyle “net” duyamamaktayız, işte bu nedenle de kendi sesimiz hakkında sübjektif bir kanıya sahibizdir. Bu sübjektifliği mümkün olduğunca objektifliğe dönüştürebilmemiz için ses üzerine Çalışmamız yani egzersizler yapmamız gerekmektedir. Ses üzerine yapılan çalışmalar, tıpkı kişiliğimiz üzerinde yaptığımız değişiklikler ve düzeltmeler gibi olacaktır. Sesi kullanmak; kaslarla bağlantılı, fiziksel bir aksiyondur. Bir atlet gibi çevik ve bir piyanist kadar pratik sahibi olmalıyız. Uygulayacağımız egzersizler sayesinde kuvvetli kaslara ve kalitesi yükselmiş bir sese sahip olacağız.

1.1.1 Sesin oluşumu

Ses nefesin alımı ile başlar, ölçüsü fazla kaçırılmış bir nefes, nefesli sesi ortaya çıkaracağı gibi, az alman bir nefes de bize yeterli ses potansiyelini veremez. Oyunculüğün temel öğelerinden biri olan “ölçü” kavramı bizimle bu konuda da buluşmaktadır. Diksiyon nasıl ki sözcüğün sesletilmesi ise, sözcüğü oluşturan da hece ve seslerdir. Ses olmadan konuşma gerçekleşemez. Ses, işitme yoluyla alman izlenimleri anlatır. İnsan sesi duymak - algılamak - çözmek bileşiminden oluşur. Duyabildiğimiz sesler 16.000 - 20.000 Hz arasındadır. Konuşma sesleri 500 - 4.000 Hz arasındadır. Sesin saniyedeki titreşim sayısına “frekans” yahut “perde” adı verilmektedir.

Sesin oluşumu için havanın ve titreşimin olması gerekmektedir. Bu titreşimler onu çevreleyen havayı deler ve ses dalgalarını oluşturur, bunu duyar ve anında tercüme ederiz.

Sesin bir odada oluştuğunu varsayalım, oda ne kadar boş ise akustiği o derece yüksek olacaktır. Dolayısı ile müzikal bir sesin oluşumu için de 3 önemli faktör vardır; Rözenans, rözenansın oluştuğu mekan ve rözenansı oluşturan madde.

Nefes, ses tellerini itme yoluyla birbirine yaklaştırır ve sesi oluşturur. Oluşan bu titreşim ses dalgalarına dönüşür. İçteki ses böylece kuvvetlenir ve vücutta rözenans kazanır, çeşitli konuşma organlarınca hareket ederek ve artikülasyon yoluyla “ses”e dönüşür.

Vücuttaki rözenans imkânlarını ve ses için gereken enerjiyi nefes egzersizlerini deneyerek bulduk. Şimdi bu enerjiyi dinleyiciyi etkileyecek bir biçimde “söz” yolu ile dönüştürmeye sıra geldi. Ses enerjisini nasıl sözün enerjisine dönüştüreceğimizi bulmak hakikaten önemlidir. Demek ki şimdiki hedefimiz; çenenin, dudakların, dilin, yumuşak damağın, yani konson (ünsüz) ve vokal (ünlü)’lerin oluştuğu kasları tanımak olacak.

Metin ne olursa olsun, oyuncu oyun alanı hangi genişlikte olursa olsun, söylediği sözleri anlaşılır ve hata yapmadan, zorlanmadan, duyulabilir olmayı, belirgin bir ölçü bularak yapabilmelidir. Bunu şu dört madde ile açıklayalım:

1. Konuşmada berraklık, açıklık,
2. Bu berraklığı kullandığımız oyun alanına adapte etme, uygulama,
3. Sesin rözenans noktalarına farklı bir boyut katacak olan vokal ve konsonları doğru ve dengeli yerleştirilmesi,
4. Sözün maksadının, amacının verilmesi.

Kaslar için yapılacak egzersizlerin daha çabuk sonuç vermesi, nefes egzersizlerinden daha kolay olduğunu gösterebilir, böylece sesinizin sunduğu olanakları daha çabuk hissedeceksiniz. Ama diğer yandan da daha öncede bahsettiğimiz gibi farklı çevre koşulları ve kişilik oluşma döneminde alışkanlık haline gelmiş olan konuşma biçimlerinin oluşturduğu çeşitlilikler üzerinde yapılması gereken ayarların sebebiyle, daha karmaşık bir yapıya sahiptir.

Örneğin; Konsonlar (ünlü harfler)’i sesletirken az yahut fazla baskı kullanma, vokalleri yutma, kelime sonlarındaki konsonları söylememek, fazla nazal rözenans kullanmak, vokallerin farklı söyleniş biçimlerinden haberdar olmamak, söz için gerekli enerjinin yok edilmesidir,

Oyuncu kendi konuşma biçiminden başka, diğer konuşma biçimleri ile de alakadar olmalıdır. Her text kendi içinde mevcut bir söylem taşır. Oyuncunun belirli bir diyalekti yahut belirgin karakteristik konuşma biçimi varsa oynayabileceği roller de sınırlı olacaktır. Bu hassas denge içerisinde (ama asla standart değil, her bireyin kendine özgü bir tarzı olmalıdır) kabul edilebilir, açık bir konuşma biçimine sahip olup, aynı zamanda metnin istediği bağlamda bu biçimden ayrılıp, rolünün yahut metnin gereğini yerine getirebilmelidir. Öyleyse başlangıç noktası “kabul edilebilir” olmaktır. Hatırı sayılacak derecede iyi bir kulak kendi standardını yaratacak konuşma biçimini ortaya koyacaktır. Bu standart özgürlüğü kabul edilebilirlik içerisinde sınırlarını koyacak ve kendi incelikleri ile ritmik haline kavuşacaktır. Egzersizleri sürekli kıldığımız takdirde, kaslar görevlerini kendi başlarına yerine getirirken doğru çalışmalar ile doğru sesi de ortaya koyacaklardır.

Her söz diziminin kendine ait bir alt metni vardır. Oyuncu sesinin hareket kabiliyet sınırını genişleterek, söylediği söz diziminin içinde barındırdığı duygu ve düşünceleri de sunabiliyorsa işte mükemmel sayılacak noktaya gelebilmiş demektir. Oyuncu sözlerin tercümanı, sözler de oyuncunun ne dediğini dinlerse, O'nun tercümanı olacaktır.

1.1.2 Keman ve insan sesi

Yaylı çalgılardan kemanı ele alalım; arşe tellere değdiğinde, tellerin uzunluk ve gerginliğine göre bir titreşim oluşturacaktır, bu titreşim havayı delecek, ses dalgalarını oluşturacak ve keman sesini ortaya koyacaktır.

Enstrümanın tahta gövdesinin içinde ses genişleyecek, rözenans kazanarak ve enstrümanın tellerinin, arşesinin kalitesine, gövdesinin ölçüsüne, bağlı olarak kendi tınısını ortaya koyacaktır. Bu tınının kalitesini enstrümancının hünerinden de ayrı tutamayız.

Bir keman ile insan sesi arasında bağlantı kurmamız mümkündür. Nefes sesimizin iç güdüsüdür, gırtlaktan geçen titreşimli ya da titreşimsiz hava, gırtlığın üstünde ağız kanalının arka bölümündeki boğaz yolunu takiben ses organlarının en üst katma taşınır. Seslenme işlevini, içindeki ses telleri yardımıyla gerçekleştirir. Tıpkı keman örneğinde olduğu gibi, her bireyin de kendi enstrümanı olan vücudumuzun

fiziksel yapısı farklıdır. İşte bu enstrümanını, nefes alışı, rözenans noktalarını kullanış biçimi ile farklı bir tınıda çalacaktır.

Sesi geliştirmek için üç safha bulunmaktadır :

1. Rahatlamayı oluşturmak,
2. Nefesin kullanımı,
3. Dil ve dudak kaslarının güçlenmesi.

Daha az enerji sarf ederek, daha çok güç sahibi olmamız için egzersizlere gerek vardır. Bu gelişim içinde sesimizdeki perdelerin, potansiyel sesimizin farkına varır ve sesi uzatmayı, dayanıklılık kazandırmayı deneyimleriz.

Bir diğer önemli mevzu ise işimiz için gerekli olan, sesimize hareket kabiliyeti ve özgürlük kazandırmak, bu kazancı öğrenciye sunabilmektir. İşte bu noktada öğrenci karşısında oluşabilecek gerilimle başa çıkabilme yetisi ve sesin sınıf ile olan bağlantısını kurmak başlar.

Bazı insanların ölçüsü bozuk kafa sesleri vardır. Bu sorun arka damak ve art dildeki gerilimin, göğüs sesinin oluşturulmasına engel teşkil ettiğinden kaynaklanmaktadır. Sesin yanlış yere yerleştirilmesi de buna sebebiyet verebilir. İnsan vücudunun baş bölgesinde yer alan rözenanslara yüklenilince ortaya çıkan ses “metalik” bir yapıya sahip olur ve aynı zamanda bu ses göğüsten gelen notaların yumuşaklığından da mahrum kalır. Öğretmen, kulağı zamanla kendi sesine alışır ve bu sesin doğru olduğuna inanır, oysaki son derece “ince” olan bu ses öğrencinin kulağını tırmalayacak ve ilgisini koparacaktır. İdeal sesimize kavuşabilmemiz için bizi yanlış yollara sevk eden gerilimden kurtulup, enerjimizi farklı rözenans noktalarına yayarak hareket kabiliyetini kazanmak, daha az çaba harcayarak, özgür bir ses yaratmak temel ilkelerimiz olacaktır. Bu temel ilkeye ulaşma yolunda öğretmen tek başına yaptığı egzersizlerde başarıyı elde etse bile, öğrenci karşısında zorlanma yaşayabilir, aynı rahatlığı öğretmen bu egzersizleri sürekli yaparak ve sarf edeceği enerjiyi bilinçli bir üst gözlemlerle sabitleyerek kazanabilir.

Gerginlik ve buna bağlı diğer sesi engelleyici unsurlar kendine güvensizliğin ürünüdür. İletişim esnasında duyulan aşırı heyecan, yahut bir rolü sunarken kendimizi kaybetmemiz, özgüvensizlik ve iç dünyamızla aramızdaki kopukluklardan kaynaklanmaktadır. Gereksiz gerginlikler enerji kaybıdır. Gereğinden az kullanılan enerji

öğrenci karşısında sınıfta kalmamıza, gereğinden fazla kullanılan enerji de yüksek sesle sürekli bağırarak bir öğretmen haline gelmemize ve dolayısıyla enerjimizi bir çırpıda tüketmemize neden olur. Bunu günlük hayatımızdan şöyle bir olayla pekiştirebiliriz: Gereğinden fazla heyecanlı yahut gereğinden fazla ilgi çekmek isteyen insanlarla karşılaştığımızda, kendimizi köşeye sıkışmış hissediyoruz ve bir an önce kurtulmak isteriz. Öğretmen-öğrenci arasında da böyle bir ilişki söz konusudur.

Yapmamız gereken sesimizdeki ayan bulabilmektir, bu aynı zamanda öğretmenin ölçüsünü de bulmasını sağlar. Bu ölçü her ne sıklıkta bulunursa, aynı sıklıkta da geri gelecektir. Bir zaman sonra gerilim azalacak, kaslar görevlerini birbirlerinden ayırarak yerine getirecek, ses doğru yerine kavuşacak ve güç kaybedilmeyecektir.

Rahatlama Ve Nefes

Ses, hislerle sürekli bir iletişim içindedir. Günlük yaşamımızdaki, sınırlı ve kontrolsüz halimiz sesimize de yansıtacaktır. Mevcut korkular savunma mekanizmamızı çalıştıracak, harekete geçmemize engel teşkil edecek, sonuç gerginliğe dönüşecek, bu da boyun ve omuzlarda hissedilecektir.

Gerginliğin Oluşturdukları:

1. Ses yavaşça-perdesini yükseltir, endişeli ve hedefini şaşırılmış bir hal alır, hareket kabiliyetini kaybeder, retorik bir tona dönüşür bu da doğallıktan ve sohbet havasından uzaklaştırır.
2. Aynı baskı ile gelen ses dinleyicinin kulağını rahatsız edecek bir monotonluğa dönüşür, öğrenci ilgisini kaybeder.
3. Boyundaki gerilme boğazı zorlar ve ses perdesini sınırlar. Nüansları yok eder, anlatım genelleşir, özelliğini yitirir. Renk yapılması engellenir.
4. Bütün yukarıda sayılanlarla birlikte, boynumuzdaki gerilim mevcudiyeti ile sesimizi büyütme için daha da çaba sarf edilmeye başlanır ve gırtlak zorlanır. Alt perdedeki sesleri yok edecek kadar tehlikeli bir durum oluşur, enerji yanlış yerde hüküm sürer.

Nefes; rahatlamış kasların ve vücudun işleyişi ile bağlantılıdır. Ses, nefese, nefes de rahatlamaya bağlıdır.

Rahatlama

Öğretmen içindeki duyguların ifade edebilmek için enstrümanı olan vücudunun tümünü kullanmaktadır. Bu nedendir ki rahatlamış bir enstrüman duygularının en ufak geçişlerini bile dürüstlük ilkesinden sapmadan aktarabilecektir. Rahatlama üzerine verilecek direktifler görecelik unsuru göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Her birey kendi sivilinde değişim sürecini yaşar.

Egzersizlerin anahtar sözcüğü zıtlıklardır, yani mukayeseli, tartarak çalışma. Önce gergin ve rahatlamış kas arasındaki farkı görelim:

1.1.3 Mukayeseli alıştırma (total actor)¹⁶:

1. Sırt üstü mindere uzanın, kollarınızı yanlara uzatın.
2. Gözlerinizi sıkmadan kapatın.
3. Sol ayağımızın kasım gererek başlayabiliriz. Ayak parmaklarımızla sanki bir şeyi buruşturmuş gibi ayağınızı gerin, öyle ki ayağımızdaki yanmayı hissedin. 5 sayarak ayağınızı bu şekilde tutun.
4. Gerdiğiniz kasları rahat bırakın. Bıraktığınız an hissettiğiniz gerçek rahatlamadır. Bunu tekrar yapın. Gergin ve rahat arasındaki farkı hissedin (point).
5. Sol ayağınızı kendi yönünüzde gerin (flex). Bu baldırlardaki kası gerecektir. 5'e kadar tutun. Rahat bırakın. Bu esnada vücudumuzun diğer organlarını en doğal haliyle tutabilmeye gayret edin.
6. Sol bacağınızın üst kısmını gerin. Beşe kadar tutun. Rahatlayın. Aceleci davranmayın. "Rahatlamayı sağlamak için daha zamanınız var.
7. Kalçanızın sol tarafını gerin, 5'e kadar tutun ve özgür bırakın.
8. Sağ ayağınızdan başlayarak 3 ve 7 arasındaki egzersizleri tekrarlayın.
9. Sol elinizi gerin, 5'e kadar sayın bırakın.
10. Sol kolunuzu gerin, 5'e kadar sayın, bırakın.
11. Sağ elinizden başlayarak 9 ve 10 numaralı hareketi yapın.
12. Karın kaslarınızı gerin. Burada zorlanma hissederseniz bacaklarınızı yerden kaldırmayın. 5'e kadar tutun, bırakın.
13. Göğüs kaslarınızı sıkın. Zorluk hissederseniz, iki kolunuzu da kaldırmayın. 5'e kadar sayın, özgür bırakın.

¹⁶ Total Actor, Raymond Rizzo, The Odyssey Press, (Çevireni Fadik Atasoy),

14. Sırt kaslarınızı gerin, zorluk çekerseniz, omuzlarınızı geriye iterek ve mindere değdirmeye çalışarak yapabilirsiniz. 5'e kadar tutun, bırakın.
15. Sırtımızdaki küçük kasları germek zor olduğundan, midemizin üstünde dönüp, leğen kemiğimizi mindere değdirmeye çalışarak 5'e kadar durun ve rahat bırakın.
16. Tekrar sırt üstü dönün, başınızı kaldırın. Boyun kaslarınızı gerin ve 5'e kadar tutun. Bırakın (Uyan: Başınızı bir anda bırakmayın, yavaşça indirin).
17. Yüzümüzü çok trajik bir hal yaşarmışçasına buruşturun. Bu beyin kaslarınızı da gerecektir. 5'e kadar tutun ve bırakın.
18. Göz ve alın kaslarınızı gerin. 5'e kadar tutun ve bırakın.
19. Boynunuzun altındaki kasları da gerin, 5'e kadar tutun ve bırakın.

Bu egzersizleri yaparken, gerginlik, rahatlık arasındaki mukayeseyi fark etmiş olacaksınız. Hem sınıfta, hem günlük yaşamımızda bu süre sürekli bir rahatlık ve iyi bir duruş sağlayacaktır.

1.1.4 Mukayeseli rahatlama (2)¹⁷

1. Yere oturun ve dizlerinizi çenenize doğru çekin.
2. Kollarınızla bacaklarınızı sarın, sanlın.
3. Yüzünüzü iki bacağımızın arasına koyun.
4. Göbeğinizdeki, omzunuzdaki, kollarınız, elleriniz, kalçanız, bacaklarımız, ayaklarınız, yüzünüz ve gözlerinizdeki tüm kasları gerin.
5. Bu gerilmeyi, canınız yanana kadar devam ettirin. Bazı kaslarınız kendini bırakmaya ve rahatlama başlarsa, daha sıkı gerin. En azından 1 dakika bu gerilimi sağlayın.
6. Birden bütün kaslarınızı rahatlatın. Uzanabildiğiniz kadar sırtınıza uzanın. Gözlerinizi açabildiğinizce açın ve dilinizi çıkarın. Bu ters duruşu en az bir dakika tutun.
7. Ve kendinizi rahat bırakın.

1.1.5 Kontrollü derin nefes yöntemiyle rahatlama¹⁸(14)

Kontrollü derin nefes; kalbinizin atışını ve metabolizmanızı yavaşlatacağı için, son derece yararlı bir rahatlama tekniğidir.

¹⁷ Tota! Actor, Raymond Rizzo. The Odyssey Press, (Çeviren: Fadik Atasoy),

¹⁸ Total Actor, Raymond Rizzo. The Odyssey Press, (Çeviren: Fadik Atasoy),

1. Sirt üstü yere uzanın, iki elinizi diyaframınızın üzerine koyun.
2. Nefes verin ve ellerinizin alçaldığını görün, 1'den 10'a sayarak, her numaraya 1 saniye verin, sakın hızlanmayın.
3. Ciğerleriniz boşalınca aynı durumda 4'e kadar sayın.
4. 10'a kadar yavaşça sayarak nefes alın. Havanın hızlıca girmesine izin vermeyin.
5. Ciğerleriniz dolunca, nefesinizi mümkün olduğunca tutmaya çalışın. Her egzersizde sayınızı arttırın.
6. 2.maddedeki hareketi iki sayarak nefesinizi yavaşça verin.
7. Tekrar nefesinizi 6, 8, 10,12 sayarak verin.

Bu egzersizi pratik ettikçe zamanla tempo kazanacaksınız.

Nefes verirken 4, 6 ya da 8 -> 4'e kadar tutun.

Nefes alırken 6, 8, 10,12 - 18,20 saniye tutun.

Uzun saymak, kısa saymaktan daha "başarılıdır" diye bir şey yoktur.

Nefesinizi kontrol etmeye başladığınızda ki bu yaşamınızın temel fonksiyonudur, böylece vücudunuzu da kontrol etme yetisini kazanmış olursunuz. Öğretmen aynı zamanda karakter nefesi üzerine de yoğunlaşmalıdır.

Sinirli bir insanın nefes alış, sarhoş, telaşlı, tezcanlı, boğulan, meditasyon yapan, çok yaşlı, çok genç ve bunun gibi, nefes alış farklılıklarını gözlemleyip, çalışın.

1.1.6 Ağaç

Bu egzersiz için önce, sandalye yahut bir duvara ihtiyacınız olacaktır.

1. Denge de durabilmek için gözlerinizi bir noktaya sabitleyin. Sağ ayağınızı sağ elinizle kavrayarak kaldırın ve sağ topuğunuzu mümkün olduğunca sol bacağın iç üst kısmına yerleştirin. Elleriniz iki yanda dursun.
2. Ciğerlerinizi mümkün olduğunca boşaltın ve dört saniye böyle tutun.
3. Yavaşça nefes almaya başlarken, iki yandan başlayarak kollarınızı yukarı doğru kaldırın ve ellerinizi birleştirin.
4. Nefesinizi tutun. Kollarınızı elleriniz birleşmiş biçimde mümkün olduğunca uzatın. Şimdi vücudunuzun kontrolü elinizde.
5. Nefesinizi verirken, kollarınızın pozisyonunu bozmadan yavaşça göğüs hizanıza doğru indirin.
6. Ciğerleriniz boşalınca kollarınızı yanlara bırakın.

Ve tekrar başlayın, bunu 3 kere yaptıktan sonra aynı hareketi, ayağınızı değiştirerek tekrarlayın.

Bu egzersizi ilk yaptığımızda büyük ihtimalle bütün gücünüz ve konsantrasyonunuzu fiziksel disiplin için harcamış olacaksınız. Zamanla, denge ve güven kazanınca, içsel konsantrasyonunuza kavuşacaksınız ve bu da bir sonraki psiko - fizyolojik egzersizine hazırlayacaktır.

1.1.7 Psiko-fizyolojik alıştırma:

Bu egzersiz yukarıda “ağaç” adı verilen egzersiz yapılırken, bu aşamada söz söylemeden içten tekrarlanacaktır:

“Kendimi güçlü hissediyorum, uzun ve fethedilmezim. Dağın tepesinde uzanan bir ağaç gibiyim. Dimdik duruyorum. Etrafımdaki her şeyle uyum içindeyim. Bir kuş gibi özgürüm, uçuyorum, hızla havada süzülüyorum” gibi bu tür psikolojik imajları üretebilirsiniz.

1.1.8 Dengeli nefes alımı:

1. Kollarınız iki yanda, ayaklarınız kapalı, duruş pozisyonu alın,
2. Yavaşça nefes alırken, topuklarınızdan parmak uçlarınıza doğru yavaşça, nefes alımını tamamlayana kadar yükselin.
3. Yavaşça nefesinizi verirken topuklarınızı yere indirin.
4. 3 kere bunu tekrarlayın ve nefes verirken 4, 6, 8 10 saniye, nefes alırken 6, 8, 10 sayın ve 6, 8,10, 12’ye kadar nefesinizi tutun.
5. Sol ayağınızı sağ bacağınızın tam bilek kısmına denk gelecek şekilde yerleştirin. Tek ayağınız üzerinde dengeyi sağlamış oldunuz (2 defa tekrar).
6. Sağ ayağınızı sol bacağınızın tam bilek kısmına denk gelecek şekilde yerleştirin. Şimdi de sol bacağınız üzerinde dengeyi sağlamış olursunuz, bunu da iki defa tekrarlayın.

“Ağaç” adlı egzersizde olduğu gibi, iç dengenizi kurmanın sınıf için ne kadar gerekli olduğunu öğrenmiş oluyorsunuz. Bu farkındalık sayesinde, sınıfta kendinizi güvensiz hissettiğiniz anlarda, yaratacağımız iç denge ile bu sorunu çözmüş olacaksınız.

Sonuç olarak, bütün egzersizler kaslarınızın gelişimine katkıda bulunacak ve şeklini düzenleyecektir. Bu egzersiz bileklerinizi ve baldırlarınızdaki kasları güçlendirecektir.

1.1.9 Psiko-fiziksel alıştırma:

Havaya fırlayan bir kayakçı gibiyim, tıpkı bir ip cambazı gibiyim, yerden yüz metre yükseklikte dengede tutuyorum, bir rüzgargülü gibiyim ve rüzgar beni üflüyor. Tıpkı atlıkarınca gibiyim. Tıpkı bir balerin gibiyim.

Kendi imajlarınızı seçin ve neyi ifade etmek istediğinizi bulun.

İKİNCİ BÖLÜM

2 FONETİK

Eski Yunan dilindeki “phoneticos” (insan sesi) kelimesine dayanan fonetik konuşmayı oluşturan sesleri inceleyerek, bir dilin ses dizgesini saptayan ses bilimidir¹⁹. Sesin izlenimleri, ses veren nesnelere periyodik hareketleri ile algılanır. Fonetik konuşma seslerini inceleyen ve bunların çeşitli dillerdeki kullanımını öğreten bir disiplindir. Sesleri oluşturan konuşma organlarının anatomik yapısını ve bu organların nasıl işlediğini incelediği sürece fizyoloji ile seslerin yapısını inceleyerek söz konusu dilin ses dizgesini saptadığı sürece dil bilimi ile ilgilidir.

2.1 FONETİĞİN DALLARI

- A) Söyleyiş fonetik (Articulatory phonetics),
- B) Akustik söyleyiş,
- C) Dinleyiş (duyuş) fonetik
- A) Söyleyiş Fonetik

Uğraşı alanı olan seslerin nasıl söylendiğini, hangi konuşma organında oluştuklarını, bu organların seslerin çıkışında ne gibi hareketler yaptığını inceler.

B) Akustik Fonetik

Seslerin fiziksel, ölçülebilen öğelerini inceler (süre, frekans, şiddet.. vb)

C) Dinleyiş Fonetik

Seslerin duyulmasını sağlayan duyma organımız kulağın yapısı, işleyişi ve duyma işleminin nasıl gerçekleştiği konusunu ilgilendirir.

“Vokaller gürül gürül akan ırmaklar

Konsonlar onları tutan bentlerdir”

Stanislavski

¹⁹ Neslihan Ekmekçioğlu ders notları

2.2 ÜNLÜLER'İN SESLETİMİ

A: DÜZ, GENİŞ, ARKA DİL ÜNLÜSÜ

Kalın A: Dilin ön kısmı alt sıra dişlerin ardına dokunur, arka kısmı ağız boşluğunda kaşksı bir biçim alır: Can, Çam, Kaya, Ada, Ata, Aday, Damak, Amaç, Atlas...

İnce A: Dilin ön kısmı yine alt dişlerin ardına dokunur, sırtı ağız boşluğunda yaygın biçimdedir. Ağız başparmak kalınlığında açıktır: Lâf, Hâl, Sıhhât, Nasihât, Lâstik, Dikkât, Lâvanta, Kemâl, Âlkol, Kâhya, İskân, Karargâh, Kâr...

A ÜNLÜSÜNÜN UZUN SÖYLENİMİ

- ✓ <A> ünlüsünün uzun türü yabancı sözlüklerde bulunur: Ca:hil, Lâ:zım, Ha:kim, Ka:nun, Siya:set, A:dile, Ha:lit, Müteva:zı, Ha:cettepe, İka:metgâh, Hakkâ:ri, Lâ:le, Ka:til(Katil), Ra:kım, A:zerbaycan, Kâ:şif...
- ✓ Bazı sözcüklerse, kendi dillerinde uzun ünlü içermelerine rağmen, dilimize geçişleri kısa olmuştur. Ancak, ünlüyle başlayan ek almaları ya da ulama yapılması durumunda kendi dillerindeki uzun ünlü özelliği dilimizde de görülür: Deva:m Etmek, Selâ:mı, Hesa:bı, Ceva:bı, Va:r Olmak, Tama:mı, Edebiya:tı, Haya:tı, Mura:dı, Mevzua:tı, Ta:cı, Ahlâ:kı, Efkâ:rı, Evlâ:dı, İtira:zı, Kâ:rı, Maka:mı...

Not: Ayrıca, dilimizde bazı sözcüklerin kısa sesletilmeleri gerekirken, toplumumuzun bazı kesimleri tarafından yanlış (uzun) sesletildikleri görülmektedir: Yarın, Zarif, Demokrasi, Lâik, Bakiye, Sait, Halûk, Hakem, Rakip, Yararı, Zararı, Fakir, Tari:kat...

- ✓ <A> ünlüsünün Ğ ile birlikte kullanımı:

A + Ğ + ÜNLÜ: Sadece a,ı,u ünlüleri gelir.

A + Ğ + A: Söyleyişte iki a ünlüsü birbirine ulanır. (Tek a sesi 2 sesbirim uzunluğunda okunur.)

A + Ğ + I: Söyleyişte I sesi düşer. A sesi 2 sesbirim uzunluğunda okunur.

A + Ğ + U: Bu dizimde Türkçede tek sözcük vardır. O da Latince'den dilimize geçmiş olan ağustos sözcüğüdür. Sesletimde, a sesinden u sesine ulama yapılarak okunur.

A + Ğ + ÜNSÜZ: (Ğ) düşer, a ünlüsü 2 sesbirim uzunluğunda uzar.

Kağan (Ka:n), Mağara (Ma:ra), Sağanak (Sa:nak), Ağaç (a:ç), Sağaçık (Sa:çık), Sağaltım (Sa:ltım), Ağız (A:z), Ağır (A:r), Kağıt (Ka:t), Dağıtım (Da:tım), Sağır (Sa:r), Dağınık (Da:nık), Buzağı (Buza:), Ağustos (Austos)

Dağ (Da:), Ağrı (A:rı), Kağrı (Ka:nı), Çağrı (Ça:rı)

Not: Gelecek zaman eki [AcAk], 1.tekil kişi, 1.çoğul kişi ya da ad belirtme durum ekiyle birlikte kullanıldığı zamanlarda da A + Ğ + I dizimiyle karşılaşılır.

Yapacağım(Yapıca:m), Çalışacağım(Çalışıca:m), Unutmayacağım(unutmıyca:m),
Koşacağım(Koşuca:m), Olacağız(Oluca:z), Tartışacağız(Tartışıca:z),
Kalmayacağız(Kalmıyca:z), Taşınmayacağız(Taşınmıyca:z),
Yazmayacağını(Yazmıyca:nı), Uçacağını(Uçuca:nı), Toplamayacağını(Toplamıyca:nı),
Kalmayacağız(Kalmıyca:z), Bayağlaşılmıyacağını(Baya:Laşmıyca:nı)...

E: DÜZ, GENİŞ, ÖN DİL ÜNLÜSÜ

İki Türü vardır: Açık>>E<< ve Kapalı>>E<<

Açık E: Çene açılır. Dil ileri doğru uzanır. Ucu alt dişlere dokunur. Dil önü sert damağa yükselir. İki yanıyla üst sıra dişlerin kıyısına degecek kadar yaklaşır: Her, Ben, Sen, Yer, Berber, Yer, Yel, Sel, Kel, Mermer, Erken, Terbiye, Sersem, Pervaz, Sertap, Sermaye...

Kapalı>> E<<: Açık>> E<<'ye oranla ağız daha kapalı, dudaklar daha gergin ve söyleyiş noktası daha ileridedir: Kedi, Kendi, Mendil, Temsil, Belli, Yengeç, Zengin, Zenci, Elli, Şemsiye, Benzin, Benzer, Yenge, Kalem, Eldiven, Elbise, Genç, Elçilik, Ense, Engel, Cenk, En, Cem, Hakem, Elma, Emre, Denk, Helva, Temkin, Hem, Mühendis, Pencere, Tencere, Madem, Renk, Önem...

✓ E ünlüsünün Ğ ile Birlikte Kullanımı:

E + Ğ + ÜNLÜ: Sadece e, i ünlüleri gelir. E + Ğ +E ve E + Ğ + İ : Söyleyişte ğ, y sesine dönüşür.

E + Ğ + ÜNSÜZ: Söyleyişte ğ, y sesine dönüşür.

Eğer (Eyer), Beğenmek, (Beyenmek), Meğer (Meyer), Değer (Deyer), Örneğin (Örneyin), Eğitim (Eyitim), Değişik (Deyişik), Değişim (Deyişim), Eğitsel (Eyitsel), Eğlence (Eylence), Eğri (Eyri), Eğrelti (Eyrelti)...

*DEĞİL: Dİ:L

Not:

1. Gelecek zaman eki [EcEk], I. tekil kişi ile kullanılırsa i düşer; e, Açık >e< olarak uzar.

Geleceğim(Gelice:m), Üzmeyeceğim(Üzmiyce:m), Bükeceğim(Büküce:m), Küsmeyeceğim(Küsmiyce:m)...

2. Gelecek zaman eki [EcEk], I. çoğul kişi ile kullanılırsa i düşer e kapalı >e< olarak uzar.

Geleceğiz (Gelice:z), Seveceğiz(Sevice:z), Göreceğiz (Görüce:z), Dinlemeyeceğiz(Dinlemiyce:z)...

3. Gelecek zaman eki [EcEk], ad belirtme durum eki ile kullanılırsa i düşer e kapalı >e< olarak uzar.

Geleceğini(Gelice:ni), İstemeyeceğini (İstemiyce:ni), Döneceğini(Dönüce:ni), Görmeyeceğini(Görmiyce:ni)...

I: DÜZ, DAR, ORTA DİL ÜNLÜSÜ

Ağız dar, dudaklar yarı kapalıdır. Kenarları üst sıra dişlere değer. Dilin arka sırtı yumuşak damağa doğru kalkıktır.

Ilık, Irak, Ilıştırmak, Islak, Ilımlılık, Islık, Issızlık, Sır, Irmak, Istııcı, Bıkkın, Kırgız, Işıklandırmak...

I ÜNLÜSNÜN UZUN SÖYLENİMİ

✓ I ünlüsünün Ğ ile birlikte kullanımı:

I + Ğ + I: Söyleyişte iki ünlü birbirine ulanır. (Tek ı sesi 2 ses birim uzunluğunda okunur.)

I + Ğ +A: Söyleyişte ğ düşer, iki ünlü birbirine ulanır.

I + Ğ + Z: Söyleyişte ğ'den önceki ı ünlüsü 2 ses birim uzunluğunda okunur.

Sıgınak (Sı:nak), Sığircık(Sı:rcık), Yıgınak (Yı:nak). Işığa(Işı:a) Islığa(Islı:a), Ilığa(Ilı:a), Yıgmak (Yı:mak), Sıgmak (Sı:mak), Çıgılık(Çı:lık)...

İ: DÜZ, DAR, ÖN DİL ÜNLÜSÜ

Dudaklar dar biçimde açıktır. Dilin ön kısmı öne doğru biraz kabarıp, iki yanı üst sıra dişlerin kenarlarına değeri.

İyilik, İçişleri, İncir, İplikçi, İskambil, Aile, Kilim, İskandinavya, Bilim, Lise, Bilinçsizlik...

İ ÜNLÜSÜNÜN UZUN SÖYLENİMİ

✓ > İ < ünlüsünün ğ ile birlikte kullanımı:

İ + Ğ + İ: Söyleyişte iki ünlü birbirine ulanır. (Tek i sesi 2 sesbirim uzunluğunda okunur.)

İ + Ğ + E: Söyleyişte ğ, y sesine dönüşür.

İ + Ğ + ÜNSÜZ: Söyleyişte ğ' den önceki i ünlüsü 1.5 sesbirim uzunluğunda uzar.

Yiğit (Yi:t), Siğil(Si:l), Diğeri(Diyer), Ciğeri(Ciyer), İğne(İ:ne), İğde(İ:de), İğrenç(İ:renç), Çiğdem(Çi:dem), Niğde(Ni:de)...

✓ Dilimize yabancı dillerden geçmiş bazı sözcüklerde > i< sesi uzundur.

Mide(Mi:de), Endişe(Endi:şe), İstifa(İsti:fa), İcap(İ:cap) – İcap Etmek (İ:ca:betmek), İcat (İ:cat) – İcat Etmek(İ:ca:detmek), İlan (İ:lan) – İlan Etmek (İ:la:netmek), **İdam(İ:dam)** – İdam Etmek (İ:da:metmek), İmar(İ:mar) – İmar Etmek (İ:ma:retmek), Vesile (Vesi:le), Yemin Etmek (Yemi:netmek)...

O: YUVARLAK, GENİŞ, ARKA DİL ÜNLÜSÜ

İki çıkış biçimi vardır: Kalın O ve İnce O.

Kalın O: Çene aşağı doğru hafif sarkık; dil ucu, ağız boşluğunun içinde serbest, dil sırtı arka damağa doğru hafif kabarıktır. Dudakların alt ve üst köşeleri birbirine yaklaşır, dudaklar öne doğru uzar, küçük bir yuvarlak gibi olur.

Ot, Ova, Ocak, Bol, Oda, Orman, Orta, Onur, Odun, Otlak, Okyanus, Ortodoks, Ortopedi, Anadolu...

İnce O: Çıkış biçimi kalın > O <' ya benzer. Sadece, dil arkaya doğru değil de, biraz daha öne doğru kabarrır.

Dilimizde yabancı dillerden geçmiş sözcüklerde bulunur.

Loca, Lodos, Lokanta, Göl, Lokomotif, Lokum, Etimoloji, Biblo, Londra, Psikolog, Sosyolog, Türkoloji, Antropoloji, Lokal, Alkol, Mentol, Solfej, Losyon, Meteoroloji, Lokma, Kontrol...

O ÜNLÜSÜNÜN UZUN SÖYLENİMİ

✓ > O < Ünlüsünün Ğ ile birlikte kullanımı:

O + Ğ + ÜNLÜ dizisini sadece a, u ünlüleri izler (**O + Ğ + A** ve **O + Ğ + U**). İki ünlü birbirine ulanır.

O + Ğ + ÜNSÜZ: Söyleyişte ğ'den önceki o ünlüsü 2 ses birim uzunluğunda uzar.

Doğa(Doa), Boğa(Boa), Oğul (Oul), Doğu (Dou), Koğuş (Kouş), Doğum(Doum), Oğlak (O:lak), Oğlan(O:lan), Doğmak(Do:mak), Boğmak(Bo:mak), Sonra : So:ra...

Ö: YUVARLAK, GENİŞ, ÖN DİL ÜNLÜSÜ

Dudaklar öne doğru uzar. Yuvarlak bir biçim alır. Küçük bir yuvarlak gibi olur. Dil öne doğru kalkıktır: Söz, Göz, Ödenek, Örtü, Öbek, Ödünç, Ödev, Öfke, Öksürük, Özgür, Öykü...

Ö ÜNLÜSÜNÜN UZUN SÖYLENİMİ

✓ Ö ünlüsünün Ğ ile birlikte kullanımı:

Ö + Ğ + ÜNLÜ (Ö + Ğ + E ve Ö + Ğ + Ü): İki ünlü birbirine ulanarak söylenir.

Ö + Ğ + ÜNSÜZ: Söyleyişte Ğ'den önce Ö ünlüsü 2 sesbirim uzunluğunda uzar.

Öge (Öge), Ögüt (Öüt), Ögün (Öün), Söğüt (Söüt), Öğretmen (Ö:retmen), Öğrenci (Ö:renci), Böyle (Bö:le), Şöyle (Şö:le), Öyle (Ö:le), Söylemek (Sö:lemek)...

U: YUVARLAK, DAR, ARKA DİL ÜNLÜSÜ

Dudaklar öne doğru uzar. Yuvarlak bir biçim alır. Ağız az açık durumdadır. Dil ardı yumuşak damağa doğru, öteki arka dil ünlülerinin çıkışında olduğundan daha çok kalkıktır.

Kulak, Uzak, Ucuz, Uçak, Ulaştırma, Uzun, Umutsuzluk, Ulusçuluk, Unutkan, Uyumsuzluk, Uzunluk...

U ÜNLÜSÜNÜN UZUN SÖYLENİMİ

✓ U ünlüsünün Ğ ile birlikte kullanımı:

U + Ğ + ÜNLÜ: (U+Ğ+U) dizisini sadece u ünlüsü izler. İki ünlü birbirine ulanarak söylenir. (Tek u sesi 2 sesbirim uzunluğunda söylenir.)

U+ Ğ + ÜNSÜZ: Söyleyişte ğ'den önceki u nlüsü 2 sesbirim uzunluğunda uzar.

Uğultu(U:ltu), Uğur(U:r), Kuğu(Ku:), Uğraşmak(U:raşmak), Buğday(Bu:day)...

-Mahkûm, Sükûnet, Hükûmet, Billûr, Meşgûl, Sûlh, Ampûl...

- Hukuka(Huku:ka), Vücûdu(Vücû:du), Kabûl Etmek(Kabû:letmek)...

Ü: YUVARLAK, DAR, ÖN DİL ÜNLÜSÜ

Dudaklar öne doğru uzar. yuvarlak bir biçim alır ve büzülür. Dilin ön sırtı sert damağa doğru yükselir: Ümit, Üçüz, Ücret, Üniversite, üzüm, Ütü, Üye, Ürün, Üşüme, Ünsüz, Ürdün, Üzüntü...

Ü ÜNLÜSÜNÜN UZUN SÖYLENİMİ

✓ Ü ünlüsünün ğ ile birlikte kullanımı:

Ü + Ğ + ÜNLÜ: Sadece > Ü < ünlüsü izler (Ü + Ğ + Ü). İki ünlü birbirine ulanarak söylenir. (Tek ü sesi 2 sesbirim uzunluğunda söylenir.)

Ü + Ğ + ÜNSÜZ: Söyleyişte ğ'den önceki ü ünlüsü 2 sesbirim uzunluğunda uzar.

Düğün(Dü:n), Düğüm(Dü:m), Güğüm(Gü:m), Züğürt(Zü:rt), Düğme(Dü:me)

2.3 ÜNLÜLERE İLİŞKİN ALIŞTIRMA TÜMCELERİ

2.3.1 “A” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Aç at yol almaz, aç it av almaz.
- Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar.
- Sular çağlar, buzağı ağlar; bu sevdalar yürek dağlar.
- Hakim hakem, yarın rakiplerimizle demokrasi ve lâiklik dersine devam edecek.
- Nâlân nâhoş nânesiyle gâh rüzgâra gâh lâleye nâneler verdi.
- Cahit’in kâsesine Nâdir’in kâtibi kâğıt koydu.
- Zarif Halit, zamkçı zavallı Sait’e Hakkâri’de zalimlik etti.

2.3.2 “E” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Ekmeği ekmekçiye ver, bir ekmek de üste ver.
- Erkek mekteplerinde elemeler gelecek sene beşer derstenmiş.
- Mermerciler, berbere erken geldiler.
- Zengin Erdem, sendikada, eldiven, elbise, mendil ve şemsiyenin önemli olduğuna değinecek.
- Beni en beğenen hep benim, beni en beğenen kendi kendimim.
- Gece penceredeki benekli tekir kedi, tenceredeki etini, kendi kendine yedi.
- Kenya Büyükelçiliği, genç hakemlere renkli kalem verdi.
- Hem Cem hem de Emre mühendistir.
- Eğer, eğitim eğitsel nitelik taşııyorsa, eğitim Eşref ne etsin?

2.3.3 “I” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Ilgazlı ışık, ılıcalarda ıslıkla ısına ısına ılık ıhlamur ısıttı.
- Irgat, Kızılırmak Irmağı’nda ıslak ıvır zıvırını ısıta ısıta ısındı.
- Yığınaklara çığ gibi sığınaklar yığıldı.

- İğdir'ın ıgıl ıgıl akan, ılıman ırmağını Kırgızlara anlattı.
- Yakındaki kaplıcada sığırcıklar çatılara yığılmış.
- Bıyıklı bıkkın pısırsık, ılık ırmağın akışını ırgatlara anlattı.

2.3.4 “İ” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- İş ister, işten kaçar.
- İstedliğini söyleyen istemediğini işitir.
- İbrik ve irmik imal eden incirlili iblis İbiş'in ilikleri iyice inceldi.
- İpeği imal eden imparator, İsmail'i izledi.
- İçişleri Bakanı, ivedilikle istifasını ileteneğine yemin etti.

2.3.5 “O” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Olmaz olmaz deme, olmayacak dediğin oluyor.
- Oruçlu oduncu oluklu okunu oflaya oflaya orduya doğrulttu.
- Londra yolundaki lôş evlerde nôhut nôksan lôkmadır.
- Âlkôlik lôrt, lôkantanın lôcasında lôkumları lôkma lôkma yuttu.
- Psikolôg, Türkolôg Etimolôg ve Antropolôglar meteorolôji tahmininden dolayı Hôllânda'da toplandı.
- Doğramacı, oğlu doğduğu zaman, doğru yoğurtçuya koşmuş.

2.3.6 “Ö” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Öküz ölür gönü kalır, yiğit ölür ünü kalır.
- Önce öfkeyle öttüğünden Ökkeş'i görmedi.
- Öğretmen öğleyin öğrencilere dört öğeden oluşan öğütleri söylemiş.
- Öğretmen, özerk öğretimde, örnek çalışmalara destek oldu.
- Ödemişli ödleğ Ömer, öksürüklü Özdemir'in öküzüyle ördeğini öldürmüş.

2.3.7 “U” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Uyku uyku getirir, uyku et bitirir.
- Umdum umdum, geri yumdum.

- Hükûmet, hukuka aykırı hareket eden mahkûmları sükûnete davet etti.
- Uluborlulu Ufuk, utangaç Ulaş'la uğraşmaktan usandı.
- Uzun burunlu umutsuz kulun mumunu, mumsuz kuytudan ateşlediler.

2.3.8 “Ü” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Üzüm üzüme baka baka kararır.
- Ülker, üzüntüsünden, üzüm üzüm üzüldü.
- Ürgüplü Hüseyin, üzüm üzüm üzülen, süzüm süzüm süzülen üzümcüye üzüldü.
- Üzüntüden üşüdüğünün ürediğini, ürpererek ünlü ünlemesiyle ünledi.

2.4 ÜNSÜZLER

B

Bİ	BE	BI	BA	BÜ	BÖ	BU	BO
BİÇ	BEÇ	BIÇ	BAÇ	BÜÇ	BÖÇ	BUÇ	BOÇ
BİF	BEF	BIF	BAF	BÜF	BÖF	BUF	BOF
BİL	BEL	BIL	BAL	BÜL	BÖL	BUL	BOL
BİR	BER	BIR	BAR	BÜR	BÖR	BUR	BOR
BİT	BET	BIT	BAT	BÜT	BÖT	BUT	BÜT

P

Pİ	PE	PI	PA	PÜ	PÖ	PU	PO
PİFPEF	PIF	PAF	PÜF	PÖF	PUF	POF	
PİPPEP	PIP	PAP	PÜP	PÖP	PUP	POP	
PİR	PER	PIR	PAR	PÜR	PÖR	PUR	POR
PİŞPEŞ	PIŞ	PAŞ	PÜŞ	PÖŞ	PUŞ	POŞ	

B-P

BİP	BEP	BIP	BAP	BÜP	BÖP	BUP	BOP
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

PİPPEP PIP PAP PÜP PÖP PUP POP
 BİF BEF BIF BAF BÜF BÖF BUF BOF
 PİFPEF PIF PAF PÜF PÖF PUF POF
 BİM BEM BIM BAM BÜM BÖM BUM BOM
 PİM PEM PIM PAM PÜM PÖM PUM POM

B

- Başın kaşı, kaşın da başı var.
- Bol bol biyen, bel bel bakar.
- Baba Baki Bandırmalı bacının basmalarını Balıkesirli bakkal Basri'ye bağlattı.
- Becerikli Bedri, bebekli beyzadelerle belediyeden bedava beyaz bez beğendi.
- Bıyıklı bıçkın bildircinleri bırakmak için bıçak aradı.
- Bilgili bir bildik bilgisiz bir bildikten binbir kere daha iyidir. Bilmeyenler bilmediklerini bilseler bilirdi.
- Bostanda boğazlaşan Bodrumlu boksör bol bol boyalı boruları boylu boyunca boşalttı.
- Böceklenen börekleri bölük bölük bölenler böbürlendiler.
- Buruşuk Bulgar bulgur bularak bunak budalayı buram buram bunalttı.
- Büyük büstü büklüm büklüm büken Bünyalı bücür büyücü, bütün bütün büzüldü.
- Barakada bıraktığı bardaklara, böceklerin bulaştığını bildiren barbutçu barmen, büyük barın bitişiğinde büyük bardakla biraya başladı.
- Babasının benekli bildircini, bitişik bostanda böceklerden bunalarak büzüldü.

P

- Paçavracı paskal patronun paspasını paytak palavracı Pakize'nin paspal pabucunu patlattı.
- Peltek pehlivan peçeli perişan Perizat'ın pervazı perdesiz peykede pestenkerani pembe pedagoga pençelendi.
- Posbıyıklı bikkın pısırık, pıtırıcık pazarına pılısını pırtısını bıraktı.
- Pinti pideci pişkin pideleri pijamalı pisboğaz piyadelere piliçli pilavla pişirdi.
- Polatlılı poturlu pokerci polis pokerde Portekizli posbıyık politikacıyı pohpohlayarak portföyünü boşalttı.

- Pösteki pörsük pörsük pörsüdü.
- Pulcu pulları puflayarak pusulu pusulanın putuna pulladı.
- Pürüzsüz püsküllü pülverizatörü püskürte püfleyerek püreyi yedi.
- Pervasız palavracı, parasız pinponun pötikare paltosuna pompayı püskürttü.
- Palavracı peltek pısırık pişkin poturlu pörsük pulcu patladı.

D

Dİ	DE	DI	DA	DÜ	DÖ	DU	DO
DIÇ	DEÇ	DIÇ	DAÇ	DÜÇ	DÖÇ	DUÇ	DOÇ
DİF	DEF	DIF	DAF	DÜF	DÖF	DUF	DOF
DİL	DEL	DIL	DAL	DÜL	DÖL	DUL	DOL
DİR	DER	DIR	DAR	DÜR	DÖR	DUR	DOR

T

Tİ	TE	TI	TA	TÜ	TÖ	TU	TO
TİF	TEF	TIF	TAF	TÜF	TÖF	TUF	TOF
TİP	TEP	TIP	TAP	TÜP	TÖP	TUP	TOP
TİR	TER	TIR	TAR	TÜR	TÖR	TUR	TOR
TİŞ	TEŞ	TIŞ	TAŞ	TÜŞ	TÖŞ	TUŞ	TOŞ

D – T

DİP	DEP	DIP	DAP	DÜP	DÖP	DUP	DOP
TİP	TEP	TIP	TAP	TÜP	TÖP	TUP	TOP
DİF	DEF	DIF	DAF	DÜF	DÖF	DUF	DOF
TİF	TEF	TIF	TAF	TÜF	TÖF	TUF	TOF
DİN	DEN	DIN	DAN	DÜN	DÖN	DUN	DON
TİN	TEN	TIN	TAN	TÜN	TÖN	TUN	TON

D

- Damla damla göl olur, damlacıktan sel olur.
- Dambır dumbur nerede, deli kız orada.
- Dadaylı davulcu davuluna dayanan Davut dayıyı darbukayla darp etti.
- Derviş Dede, destanlarını derlemekten dertlerine devam edemedi.
- Dır dır dırlanan dızdıklar dışarıda dırlandı.
- Dilber Dilbaz dindar Dilâver'e dilbaz diyerek dikişlerini dikti.
- Doksan dokuz dolaplı doktor dolandırıcı dondurmacıdan dopdolmuş dondurma dolabı aldı.
- Dörtüollü döşemeci döşemelerin döşüntülerini dört köşe döşeklere döndüre döndüre döktü.
- Duvarcı dursun dutluğun duvarındaki durakta durdu.
- Düdüklü düğmeci dünden beri düşünce düşünce düğme düzinelerini düzgün düzeltmedi.
- Dizini dişine değdirerek dışarıdaki dırdırları dinlemeden düşünceye dalan döşü dövmeli Davut düş düşlemiş.
- Davulcu dede dışarıklı dikişçi dolandırırken dönemecin duvarından düştü.

T

- Taçlı taze tahtında tahtadan tavandaki tahtaları takır takır takırdatan Talip'i taklit etti.
- Tembel tefeci teyze terliklerini teker teker terli Tekin'in tepesinden temiz Tekir'e fırlattı.
- Tıraşlı tırtıl tıpacı tıknaz, tırnaklarını tıkır tıkır tıkırdattı.
- Titret Tevfik, talihli Tahir'i tir tir titretti.
- Tokatlı tombalacı tombala torbasını toplarken tombalak torununu tokacı torbasına koydu.
- Tövbekâr tömbekici, tövbe töreninde tömbekiye tövbe ederek tökezledi.
- Tuzsuz tulumbacı Turgut, turnaları tutarak tunç tulumbasına tutkalladı.
- Tümenin tüfekçisi tüneldeki tütüncüye tütün tütürdü.

- Tilki Tınaz, tekir tavşanı, taşlı topraklı tünelin turuncu tuğlalarla tıkanmış ucunda tuttu.
- Tatar tepsici tıknaz titiz Tosun, tömbekici tulumbacıyla tütün tüttürdü.
- Tütün tüttürmez, tatlı yattırmaz.

G

Gİ	GE	GI	GA	GÜ	GÖ	GU	GO
GİÇ	GEÇ	GIÇ	GAÇ	GÜÇ	GÖÇ	GUÇ	GOÇ
GİF	GEF	GIF	GAF	GÜF	GÖF	GUF	GOF
GİK	GEK	GİK	GAK	GÜK	GÖK	GUK	GOK
GİR	GER	GİR	GAR	GÜR	GÖR	GUR	GOR

K

Kİ	KE	KI	KA	KÜ	KÖ	KU	KO
KİÇ	KEÇ	KIÇ	KAÇ	KÜÇ	KÖÇ	KUÇ	KOÇ
KİF	KEF	KIF	KAF	KÜF	KÖF	KUF	KOF
KİK	KEK	KİK	KAK	KÜK	KÖK	KUK	KOK
KİR	KER	KİR	KAR	KÜR	KÖR	KUR	KOR

G – K

GİF	GEF	GIF	GAF	GÜF	GÖF	GUF	GOF
KİF	KEF	KIF	KAF	KÜF	KÖF	KUF	KOF
GİK	GEK	GİK	GAK	GÜK	GÖK	GUK	GOK
KİK	KEK	KİK	KAK	KÜK	KÖK	KUK	KOK
GİR	GER	GİR	GAR	GÜR	GÖR	GUR	GOR
KİR	KER	KİR	KAR	KÜR	KÖR	KUR	KOR

G

- Geldin geldin gelme, geldin geri dönme.

- Getirince el getirir, yel getirir, sel getirir; götürünce el götürür, yel götürür, sel götürür.
- Galatalı gamsız Galip, gammazlıktan suçlanıp gazetecilikten gazlandı.
- Geçimsiz gelin, Gebze'den, gelinliğindeki gerdanlığı getirdi.
- Gıdasızlıktan gıcır gıcır gıcırdayanlara gıdıklanmaktan gına geldi.
- Gizlice gizlenen, Giritli gibi giyinen Giresunlu girdaba girdi.
- Goriller gonklarla golf sahasına girdiler.
- Gözleri görmeyen Gölcüklü Gönül, gölgesinden gövdesini gönülsüz gönülsüz gözetti.
- Gûlyabaniler, gurbette gurul gurul gururlandılar.
- Güzel günlere güvenen gürbüz Gürcü gürül gürül gürledi.
- Gizi gerçeklerini gırgır gargara gizleyen garip gurultulu gürültülü döngülere gonk gonklamadan güzel günler görme gayretini rüzgara söylemiş.
- Galip, Gebze'de gır gır giden gocuklu göçmen gururluya güldü.

K

- Kaynayan kazan kapak tutmaz.
- Kırk kırık küp, kırkının da kulpu kırık kara küp.
- Karabüklü kabadayı, kafakağıdını Kalecikli Kazım'a kaptırdı.
- Kekeme Kerim, kemeñeci Kemal'le kerestecilik yaptı.
- Kırgızlı kıkır kıkır kıkırdayan kıkırdakçı, kızıl kırlangıç beslemiş.
- Kilisli Kemalettin, kişiliksizlere kilim satıyor.
- Koca kokainman, kokorozlana kokorozlana kokoreç yedi.
- Kökmantarcı Köstler, körkandil ve kösnüklük ne demek diye sormuş.
- Kuşadası'nın kukumav kuşu, kucak kucak kuskusla kumlu kusmlu kuşkirazını yutmuş.
- Kürçü kürkü kürke küskün küskün kürür, üst üste küskütük koyar.
- Kara kâküllü ketenli kız, kibar komşusuna, köprülü kuyuda küstü.
- Kimi kere kısık kandil, karanlıkta küçük küpe köpük köpük konan keskin sirkeyi ışıklandırır.

M

Mİ ME MI MA MÜ MÖ MU MO
 MİP MEP MIP MAP MÜP MÖP MUP MOP
 MİR MER MIR MAR MÜR MÖR MUR MOR
 MİL MEL MIL MAL MÜL MÖL MUL MOL
 MİN MEN MIN MAN MÜN MÖN MUN MON
 MİM MEM MIM MAM MÜM MÖM MUM MOM

M

- Mağaralı Mehmet, mağazada magazinleri makbuzla satmış.
- Manken muhtarın Muşlu Muzaffer'le yaptığı mukavele mutlu sona erdi.
- Maskeli madenci Mardinli mahcup Macit'i malûm manifatura malları ile mahkemede mahkûm etti.
- Mehtapta melekleri mest eden meczup Mecdi mezarlıktaki mezarcıları Mevlevi'nin mevlidinde methetti.
- Mısırlı mızıkacı mırıl mırıl mırıldanarak mızrağını mızrakla mıymıntıya mıhlattı.
- Midesiz miskin minik misafir Miço'nun mikroplu mini mini mika minkalesini yaladı.
- Moskovalı model, mosmor morararak modern mozaiklerde mola verdi.
- Möbleci mösyö, möbleleri möbleciye satmış.
- Umumunuzun mumu umumuzun mumudur.
- Müessese müdürü Müştak, mühim mücadelelerle mübadil Mükerrerem'i mükemmel müdafaa etti.
- Mimik merakını, marifetli Müjgân'a mır mır mırıldanan Mediha, mosmor morarıp monolôg söyledi.
- Muhallebici melânkolik Mısırlı Mirza modern mösyö'yle Muradiye'de müzik dinledi.

N

Nİ	NE	NI	NA	NÜ	NÖ	NU	NO
NİP	NEP	NIP	NAP	NÜP	NÖP	NUP	NOP
NİR	NER	NIR	NAR	NÜR	NÖR	NUR	NOR
NİL	NEL	NIL	NAL	NÜL	NÖL	NUL	NOL
NİN	NEN	NIN	NAN	NÜN	NÖN	NUN	NON
NİM	NEM	NIM	NAM	NÜM	NÖM	NUM	NOM

N

- Nankör nalbant nalları nallamalı mı, nallamamalı mı?
- Nöbetçi Nedim, nalbant Nail'i narkozla nakletti.
- Nazik nadide, narinlikten namelerini Nallıhan'lı nakliyatçı Nazif'e nankör Naci'yle nakletti.
- Nezaketli Nedim nevrastenik neşesiz Necmiye'nin nefesini nezleli neşretti.
- Nişantası nısfen nişadırlandı.
- Niğdeli Nihat'la nişanlı Nigâr nispetsiz Nilüfer'le nihayetsiz nikâh ninnisi söyledi.
- Nobran noter, noktadaki nohutları normâlden noksan buldu.
- Nöbetçi nöbetinde nöbetini bekledi.
- Nuhkuyulu Nuri'nin nutku numaracıyı nurlandırdı.
- Nüfuslu nükteden nümayişcinin numûnelik nükteleri nüksetti.
- Niyazi'nin Nüvit'le nöbetleşe normal naklettiği narenciye naklini nöron Nuri'yle numaracı Numan kapmışlar.
- Nakkaş nekre nişadırcı Niyazi noktadaki nöbetçiyle nutukta nükte yaptı.

C

Cİ	CE	CI	CA	CÜ	CÖ	CU	CO
CİÇ	CEÇ	CIÇ	CAÇ	CÜÇ	CÖÇ	CUÇ	COÇ
CİF	CEF	CIF	CAF	CÜF	CÖF	CUF	COF

CİL CEL CIL CAL CÜL CÖL CUL COL
 CİR CER CIR CAR CÜR CÖR CUR COR
 CİT CET CIT CAT CÜT CÖT CUT COT
 CİV CEV CIV CAV CÜV CÖV CUV COV

Ç

Çİ ÇE ÇI ÇA ÇÜ ÇÖ ÇU ÇO
 ÇİÇ ÇEÇ ÇIÇ ÇAÇ ÇÜÇ ÇÖÇ ÇUÇ ÇOÇ
 ÇİF ÇEF ÇIF ÇAF ÇÜF ÇÖF ÇUF ÇOF
 ÇİL ÇEL ÇIL ÇAL ÇÜL ÇÖL ÇUL ÇOL
 ÇİR ÇER ÇIR ÇAR ÇÜR ÇÖR ÇUR ÇOR
 ÇİT ÇET ÇIT ÇAT ÇÜT ÇÖT ÇUT ÇOT
 ÇİV ÇEV ÇIV ÇAV ÇÜV ÇÖV ÇUV ÇOV

C – Ç

CİF CEF CIF CAF CÜF CÖF CUF COF
 ÇİF ÇEF ÇIF ÇAF ÇÜF ÇÖF ÇUF ÇOF
 CİL CEL CIL CAL CÜL CÖL CUL COL
 ÇİL ÇEL ÇIL ÇAL ÇÜL ÇÖL ÇUL ÇOL
 CİÇ CEÇ CIÇ CAÇ CÜÇ CÖÇ CUÇ COÇ
 ÇİÇ ÇEÇ ÇIÇ ÇAÇ ÇÜÇ ÇÖÇ ÇUÇ ÇOÇ

C

- Can benim canım, çıkan elin canı.
- Cins cinsine çeker.
- Caddedeki canfesçi Canan'ın camındaki canfeslerin cazibeleri cariyelerin canını cayır cayır yaktı.
- Ceylan Cemil, cevizlikte cezveli Cemal'in cezvesini cebine indirdi.

- Cıvık cıvanın cılız cırcırları cıyak cıyak cırlarken cızbızlar cızlandılar.
- Cihangir cihetindeki cibiliyetsiz cimri çiğerci cisi cins civcivleri cibinliklerinin cilâ sepetine koydu.
- Coğrafyacı Coşkun'u coşturdu.
- Cömertlerin cömerdi cömertlikten çöktü.
- Cumbada cuma ve cumartesi cura ile curcuna çaldılar.
- Cüce cüsseli cümbüşçülerin cümlesi cürümlere cüret ettiler.
- Cıkıkleyen civciv cıvık cıvık camcının cebinden Cemil'in ucuz gocuğuna cüretli cıkıklemesiyle cuppadak uçuverdi.
- Cambaz Cevat, cılız cimri Coşkun'la cömertliğe cumbada cüret ettiler.

Ç

- Çat burada, çat kapı arkasında.
- Çul ardından çomak çeken çok olur.
- Çankırlı çarıkçı Çakır, çardakta çalgı çalınırken çapulcularla çan çan etti.
- Çekirge'de çelimsiz çetin, çelik çekiççinin çek çek arabasını çekti.
- Çımacının çıplak çırağı, Çıkrık'taki çıkını bir çırpıda çınara çıkardı.
- Çimentodan çirkin çini çipil çiçekçi çilli çilekâr çingeneye çifte attı.
- Çolak çobanın çorapsız çopur çocuğu, Çomar'dan çoluk çocuğunu çorak yerlere kaçırdı.
- Çömelen çömez, çörekleri çöplenirken çöküntü oldu.
- Çubuk'taki çukura çuvaldızlı çuvalcıya çubuk çuhacı düştüler.
- Çünkü çürükçü çürüksüz dedi.
- Çilli çekici çılgın çocuk, çökük çardağın çam çerçevelerini çekçek içinde çiviledi.
- Çardaklı çeşmedeki çırak, çiçekleri, çobanın çöreğini ve çuvalları çürüttü.

V

VI VE VI VA VÜ VÖ VU VO
 VIÇ VEÇ VIÇ VAÇ VÜÇ VÖÇ VUÇ VOÇ

VİF VEF VIF VAF VÜF VÖF VUF VOF
 VİL VEL VIL VAL VÜL VÖL VUL VOL
 VİR VER VIR VAR VÜR VÖR VUR VOR
 VİT VET VIT VAT VÜT VÖT VUT VOT
 VİV VEV VIV VAV VÜV VÖV VUV VOV

F

Fİ FE FI FA FÜ FÖ FU FO
 FİÇ FEÇ FIÇ FAÇ FÜÇ FÖÇ FUÇ FOÇ
 FİF FEF FIF FAF FÜF FÖF FUF FOF
 FİL FEL FIL FAL FÜL FÖL FUL FOL
 FİR FER FIR FAR FÜR FÖR FUR FOR
 FİT FET FIT FAT FÜT FÖT FUT FOT
 FİV FEV FIV FAV FÜV FÖV FUV FOV

V-F

VİF VEF VIF VAF VÜF VÖF VUF VOF
 FİF FEF FIF FAF FÜF FÖF FUF FOF
 VİL VEL VIL VAL VÜL VÖL VUL VOL
 FİL FEL FIL FAL FÜL FÖL FUL FOL
 VİV VEV VIV VAV VÜV VÖV VUV VOV
 FİV FEV FIV FAV FÜV FÖV FUV FOV

V

- Vere vere verem oldu.
- Viranköylü Veli vıdı vıdıcı Vildan'la vır vır etti.
- Vanlı valinin valizini vazolarla vantuzları vahşi vatman vapura koydu.
- Venedik'te vebadan vefat eden Vedat'ın vereseşi vekâleti velveleye verdi.

- Vırvırcı vırvır vırladı, vızır vızır vızırdadı.
- Vicdansız vikont villasının viraneliğinde vicdansızca vikontesi öldürdü.
- Voleybolda voleybolcu voleybol oynadı.
- Tövbekâr virtüözlere virtüözlük öğretti.
- Vurguncular vurgunda vuruştular.
- Vücutlu vükelâ vüzera vücut ettiler.
- Viranede vıcık vıcık vişne suyunu vurur vurmaz dövünen Vedat, avuçlarını ova ova vücuduna vurdu.
- Varlıklı Veli vırvırcı Vikontla voyvoda vuruşunda vücutlandılar.

F

- Felemenk'te Felemenkler Felemenkçe konuşurlar.
- Falcı falcıya fal bakmaz.
- Farfara Fatma, falcı Filiz'le fanila fabrikasında fasûlye falına baktılar.
- Feraceli Fetiye, Fener yolunda Fenerli Ferit'e feryat etmekle fenalaştı.
- Fındıklı'da firçaları firçalayan fiçıcı firçaları firıl firıl fırlattı.
- Fitneci Fikret, firketeli Filiz'le fidanlıktan fiskoslaşarak firar etti.
- Fondacı fondaları fokur fokur fokurdattı.
- Fötrcü fötrlenen fötrleri fötrlere kattı.
- Futbolcular fundalıkta futbol oynadılar.
- Flütçü Füsün, füzeni füzeyle karaladı.
- Fingir fingir fingirdeyen fıkırdak fare, Ferhat'ın fokurdayan kafasına kafesinden ufak ufak fındıkları fırlattı.
- Farfara felfelek firıl firıl fileli folluğu fötr fuarında füzelendi.

Z

Zİ	ZE	ZI	ZA	ZÜ	ZÖ	ZU	ZO
ZİÇ	ZEÇ	ZİÇ	ZAÇ	ZÜÇ	ZÖÇ	ZUÇ	ZOÇ
ZİS	ZES	ZİS	ZAS	ZÜS	ZÖS	ZUS	ZOS
ZİL	ZEL	ZİL	ZAL	ZÜL	ZÖL	ZUL	ZOL

ZİR ZER ZIR ZAR ZÜR ZÖR ZUR ZOR
 ZİZ ZEZ ZIZ ZAZ ZÜZ ZÖZ ZUZ ZOZ

S

Sİ SE SI SA SÜ SÖ SU SO
 SİS SES SIS SAS SÜS SÖS SUS SOS
 SİZ SEZ SIZ SAZ SÜZ SÖZ SUZ SOZ
 SİL SEL SIL SAL SÜL SÖL SUL SOL
 SİR SER SIR SAR SÜR SÖR SUR SOR
 SİT SET SIT SAT SÜT SÖT SUT SOT

Z-S

ZİS ZES ZIS ZAS ZÜS ZÖS ZUS ZOS
 SİS SES SIS SAS SÜS SÖS SUS SOS
 ZİZ ZEZ ZIZ ZAZ ZÜZ ZÖZ ZUZ ZOZ
 SİZ SEZ SIZ SAZ SÜZ SÖZ SUZ SOZ
 ZİR ZER ZIR ZAR ZÜR ZÖR ZUR ZOR
 SİR SER SIR SAR SÜR SÖR SUR SOR

Z

- Zaman saman satar, saman zaman satar.
- Zır deli, zır zır deli, hınzır deli.
- Zararlı zarif Zahit, zamkçı zavallı zabite zambaklarda zalimlik etti.
- Zevzek Zeki, zeminlikteki zehir zerrelerini, Zerrin'in zevci zeybek zenciye zeytinlikte verdi.
- Zıpır, zıpızıpçı, zımbacı, zıvanasız zirzopla zırıl zırıl zırlayarak zırvaladılar.
- Ziyankâr Ziya, zibidi Zihni'yle Zincirlikuyu'da Zileli Ziba'nın ziyafetine kondular.

- Zonguldaklı zorba zorlukla zorladı.
- Zırnacı Zuhâl, zulümden zurnasıyla zuhur etti.
- Züğürt züppe zülüflü Zühre'yle züğürtlendi.
- Zihni, zihnini Zeki'nin zikzak çizen zevzek züğürt sözleriyle uzun uzun zorladı.
- Zamkçı zevzek zirzop, zilli zorba zurnacıyla züğürtledi.

S

- Saza sazla söze sözle karşılık vermek gerekir.
- Serçe ile söyleşenin sesi semadan gelir.
- Salepçi saf Sadık, sahtekâr sabuncu Salih'e salyalar saçarak sağlam saplı sopayla saldırdı.
- Selimiye'de sekiz bin sekiz yük seksen sekiz semerci seçkin semerlerini sedefçi Sefer'e senetsiz sepetsiz verdi.
- Siyah sineklerle sivrisinekler sihirli sinemada sivilceli sivil sipahileri sinirlendirdiler.
- Sokaklarda soluyan solucan soytarı somurtkan sopalı sobacıya sonsuz sorularını sordu.
- Sözlükten sözlerini söyleyen Söğütlü Sökmen, söylevindeki sözleri sönük sönük söyledi.
- Sungurlulu suçsuz subay suçlu Suriyeliyi su başında susuzluktan susturdu.
- Süslü sütçü süzgeçten süzülmüş sütünü, sürtük sünepe süt nineye süzme sütlaç yaptırdı.
- Sinsi Selim'in senelerdir sarsıldığını söyleyen sümsük Sabiha, sahnede de sonuna kadar susmayacağını söyledi.
- Sandıklı'da sepetleri sıralı simitçi sofrada sökülen sucukları süpürdü.

J

Jİ	JE	JI	JA	JÜ	JÖ	JU	JO
JİÇ	JEÇ	JİÇ	JAÇ	JÜÇ	JÖÇ	JUÇ	JOÇ
JİF	JEF	JIF	JAF	JÜF	JÖF	JUF	JOF

JİL JEL JIL JAL JÜL JÖL JUL JOL
 JİR JER JIR JAR JÜR JÖR JUR JOR
 JİT JET JIT JAT JÜT JÖT JUT JOT
 JİŞ JEŞ JIŞ JAŞ JÜŞ JÖŞ JUŞ JOŞ

Ş

Şİ ŞE ŞI ŞA ŞÜ ŞÖ ŞU ŞO
 ŞİÇ ŞEÇ ŞIÇ ŞAÇ ŞÜÇ ŞÖÇ ŞUÇ ŞOÇ
 ŞİF ŞEF ŞIF ŞAF ŞÜF ŞÖF ŞUF ŞOF
 ŞİL ŞEL ŞIL ŞAL ŞÜL ŞÖL ŞUL ŞOL
 ŞİR ŞER ŞIR ŞAR ŞÜR ŞÖR ŞUR ŞOR
 ŞİT ŞET ŞIT ŞAT ŞÜT ŞÖT ŞUT ŞOT
 ŞİŞ ŞEŞ ŞIŞ ŞAŞ ŞÜŞ ŞÖŞ ŞUŞ ŞOŞ

J-Ş

JİŞ JEŞ JIŞ JAŞ JÜŞ JÖŞ JUŞ JOŞ
 ŞİŞ ŞEŞ ŞIŞ ŞAŞ ŞÜŞ ŞÖŞ ŞUŞ ŞOŞ
 JİL JEL JIL JAL JÜL JÖL JUL JOL
 ŞİL ŞEL ŞIL ŞAL ŞÜL ŞÖL ŞUL ŞOL
 JİR JER JIR JAR JÜR JÖR JUR JOR
 ŞİR ŞER ŞIR ŞAR ŞÜR ŞÖR ŞUR ŞOR

J

- Japon jiletlerinde Japonca yazılı.
- Jale'nin jurnalci jiletçi Japon'u jambon, jeton ve jarse istedi.
- Jale Japonyalı jandarmadan Japonca öğrendi.
- Jarseli jeolôg jestini jeolôjide yaptı.
- Jiletçi, jileti jiletçiden aldı.

- Jülide, jübilesinde jüriyle Jüpiter'e yalvardı.
- Jimnastikçi Japon jeolôg, jübiledeki jüriye jurnâl satıp, jiletini jurnâliyle jüriye verdi.

Ş

- Şiş şişeyi şişlemiş, şişe keşişe kış demiş.
- Paşa taşıyla beş tas has kayısı hoşafı.
- Şaklaban şamdancı Şaban şatafatlı şatosunda şaşmaz şakrak şairleri şanlı şakrak şapkacısının şarabıyla şaşırttı.
- Şemsiyeli Şerbetçi Şefik, şehirli şekerinin şebboylarını şezlongunun şeritlerine astı.
- Şıkırtıcı şımarık şıkır şıkır oynadı.
- Şişeci şirin şişko Şinasi, şirkette şişmanlığından şikâyet etti.
- Şom ağızlı şoför şosede şoförlük yapıyor.
- Şöhretli şövalye şölende şövalyesini şöminede yaktı.
- Şurupçu Şule'nin şubesi şubatta şurupları şubelendirdi.
- Şüpheli Şükrü şürekâsını şüphelendirdi.
- Şöhretsiz Şefik, şimdi, şekilsiz şık şaşkın şapsal şurupçuyu ve şosenin yokuşundaki şişko şıracıyı şıra şölenine çağırarak.
- Şamlı, şemsiyeli, şıracı, şişko, şoför Şakir, şölende, şurupçuları şüphelendirdi.

L

Lİ	LE	LI	LA	LÜ	LÖ	LU	LO
LİÇ	LEÇ	LIÇ	LAÇ	LÜÇ	LÖÇ	LUÇ	LOÇ
LİF	LEF	LIF	LAF	LÜF	LÖF	LUF	LOF
LİL	LEL	LIL	LAL	LÜL	LÖL	LUL	LOL
LİR	LER	LIR	LAR	LÜR	LÖR	LUR	LOR
LİT	LET	LIT	LAT	LÜT	LÖT	LUT	LOT
LİV	LEV	LIV	LAV	LÜV	LÖV	LUV	LOV

R

RĪ	RE	RI	RA	RŪ	RÖ	RU	RO
RİÇ	REÇ	RIÇ	RAÇ	RÜÇ	RÖÇ	RUÇ	ROÇ
RĪF	REF	RIF	RAF	RŪF	RÖF	RUF	ROF
RİL	REL	RIL	RAL	RŪL	RÖL	RUL	ROL
RİR	RER	RIR	RAR	RÜR	RÖR	RUR	ROR
RĪT	RET	RIT	RAT	RŪT	RÖT	RUT	ROT
RĪV	REV	RIV	RAV	RŪV	RÖV	RUV	ROV

L -R

LİL	LEL	LIL	LAL	LŪL	LÖL	LUL	LOL
RİL	REL	RIL	RAL	RŪL	RÖL	RUL	ROL
LİR	LER	LIR	LAR	LÜR	LÖR	LUR	LOR
RİR	RER	RIR	RAR	RÜR	RÖR	RUR	ROR
LİÇ	LEÇ	LIÇ	LAÇ	LÜÇ	LÖÇ	LUÇ	LOÇ
RİÇ	REÇ	RIÇ	RAÇ	RÜÇ	RÖÇ	RUÇ	ROÇ

L

- Lâf lâfi açar, lâf da kutuyu.
- Leyleğin ömrü lâklâkla geçer.
- Lâtifeci, lâdenci, Lâmia, lâtif lâmbasını lâboratuarda lâkırdıcı halanın lâcivert lâke lâvabosuna hala koyamadı.
- Lâvantacı lekeli Leylâ, leblebici leylek Lemi'ye letafetli leylâkları gösterdi.
- Liseli lirik limonatacı, limancılara limonlu likörler aldı.
- Lôsyoncu Lört, lôkomotifin lôş lôkantasında lôkumcunun lôkmalarını lôkma lôkma yuttu.
- Lügatli Lütfü, lütfen lügatini lütfetti.
- Lüleburgazlı lüleci Lüpçü lüfer lüzumlu lüks lüle taşlarını lüp etti.

- Limoncu Lemi, Lâle'nin lüks lökantasında lüzumlu malzeme limonluğunda lıngır lıngır lıngırdayan dolu çaydanlığın yanına soluksuz nakletti.

R

- Rüzgâra tüküren kendi yüzüne tükürür.
- Bir berber bir berbere bre berber beri gel diye bar bar bağırmış.
- Ramazanda razakızade rastıklı Rasim, raftaki radyonun rabitasını kesti.
- Reşit'le Reşat reklâmda rekabeti, refakatten rezalet mertebemize çıkardılar.
- Rıfkı'yla Rıza rıhtımda rızklarını aradılar.
- Riyaziyeci Rıfat ricaen riyasetini rica etti.
- Romanyalı romantik romancı Roza, Roma'da romantik rol oynadı.
- Rönesans römorkörü battı.
- Rüzgârcı Ruşen rüzgârda duruldu.
- Rüşvetçiler, rütbe rütbe rüşvet aldılar.
- Resimli romanlarda dikkatle roman ruhları gören Raziye, arabesk mikrobandan rahatsızlık kaparak verem oldu.
- Radyolu ressam Rıfkı, rint romancıyla röportajcı robottan rüşvet aldı.

H

Hİ	HE	HI	HA	HÜ	HÖ	HU	HO
HİÇ	HEÇ	HIÇ	HAÇ	HÜÇ	HÖÇ	HUÇ	HOÇ
HİF	HEF	HIF	HAF	HÜF	HÖF	HUF	HOF
HİL	HEL	HIL	HAL	HÜL	HÖL	HUL	HOL
HİR	HER	HIR	HAR	HÜR	HÖR	HUR	HOR
HİH	HEH	HIH	HAH	HÜH	HÖH	HUH	HOH

Y

Yİ	YE	YI	YA	YÜ	YÖ	YU	YO
----	----	----	----	----	----	----	----

YİÇ YEÇ YIÇ YAÇ YÜÇ YÖÇ YUÇ YOÇ
 YİF YEF YIF YAF YÜF YÖF YUF YOF
 YİL YEL YIL YAL YÜL YÖL YUL YOL
 YİR YER YIR YAR YÜR YÖR YUR YOR
 YİT YET YIT YAT YÜT YÖT YUT YOT
 YİY YEY YIY YAY YÜY YÖY YUY YOY

H – Y

HİL HEL HIL HAL HÜL HÖL HUL HOL
 YİL YEL YIL YAL YÜL YÖL YUL YOL
 HİF HEF HIF HAF HÜF HÖF HUF HOF
 YİF YEF YIF YAF YÜF YÖF YUF YOF
 HİH HEH HIH HAH HÜH HÖH HUH HOH
 YİY YEY YIY YAY YÜY YÖY YUY YOY

H

- Hakime hakem, hakeme hakim gerek.
- Halam halhallerla halkaları, halatları hallaçlara verdi.
- Havzalı Haydar, hancı Haydar'ın hasretinden hastanedeki haşhaşçı halka haykırarak havalandırdı.
- Heceye hevesli heykeltıraş, heybetli heybesini hemşiresi Hendekli Esmâ'ya hediye etti.
- Hımhım, hırçın Hıristiyan, hırsızlıkla hıyarları hızlı hızlı hıfzetti.
- Hilebaz Hilmi, Hindistan'dan hizmetçi Hintli Hikmet'i hile ile himayesine getirdi.
- Horasanlı hoppa hoca, hokkabaz hoyrat Hozatlı'nın horozuna hoyratlıkla hoşafı döktü.
- Hödük, Höyük'te höykürerek hörgücünü hüpürdetti.
- Hulusi, Huriye'nin huzuruna hükmetti.

- Hükümlü Hüseyin, hünerine hürmetsizlikten hüzünlü hüzünlü Hüsni'yle hüngür hüngür ağladı.
- Hiçlik herkesi hastalık hastası hâlinde hırpalayan, nahoşça hırpalayabilen hain hislerdendir.
- Habeş hemşire, hırkalı hizmetçi hoppa hödüğe hurmaları hürmetle sundu.

Y

- Yaramaz yarasız yapamaz.
- O yalan bu yalan fili yuttu bir yılan.
- Yakası yağlı Yaşar, yağcının yanındaki yağdan yalnız yaldızlı yaş yazısını çıkardı.
- Yeni yelpazeli Yekta, yerli yekpare yeleşine yedi yeni yemeni yerleştirdi.
- Yıldırım Yılmaz, yıkadığı yılanlarıyla yıldırım yıkıcıları yıldırıldı.
- Yirmi yiğit yine yiğitlendi.
- Yoksul yoğurtçu yol bilir Yozgatlı yoksulluktan yobaz yolcuya yolunmuş yorganını sattı.
- Yöndeş yöresel yönde yörünge yöresi yönergeyle yönetildi.
- Yuvarlak Yusuf, yumurtalı yusuflukları yukarı yurttaki yuvalarında yumruklarıyla yumrukladı.
- Yüce yürekli yüzbaşı yüzüklüğe yürüyüşte yünlü yüreğe yüz vermedi.
- Yitik yerleri yollarda yorgunluktan, uykusuzluktan yıkıla yıkıla yürüyerek yangın yörelerinden sonra yakalayabildiler.
- Yalvaçlı yelpazeli Yıldız, yirmi yoksul Yörüklü yumurtalarını yükledi.

2.5 DİKSİYONLA İLGİLİ ALIŞTIRMA ÖRNEKLERİ

1. Al bu takatukaları takatukacıya takatukalatmaya götür. Takatukacı takatukaları takatukalamam derse takatukaları takatukacıdan takatukalatmadan al getir.
2. Adalardan adalara adanan Adanalı Abroşun abarta abarta, Ahlatlı ağdacının avutucu avuntucu ahmak, aptal Abdurrahman'ın apraşı ağır ağır gidiyordu.

3. Iğdır'ın ıgıl ıgıl akan ılıman ırmağının kıyıları iklim tıklım ılgın kaplıdır.
4. Abana'dan Adana'ya abarta abarta apar topar ahlata ağdalı avuntucu ahmak Ahmet'in avandanlıklarını apararlardan Acar Abdullah ile Aptal Abdi akşam akşam bize geldi.
5. Ilım ılınan, ılıcalı ılıcalı akan ılık Iğdır Irmağı'nın kıyıları ıkır tıklar ıgırıp ağaçlarıyla kaplıdır.
6. Okmeydanı'ndan Oğuzeli'ne otostop yap; Oltu'da volta at, olta al; Orhangazi'de Orhanelili Orhan'a otostopçuluk öğret, sonra da Osmancıklı Osman'a otoydu, fotoydu, lotoydu say dök.
7. Oluklu'dan Kozlu'ya, Kozlu'dan Oğuzeli'nin Otçuk Otogarı'na oba oba, ot toplaya toplaya Posoflu Osman'ın ocağına vardı.
8. Uluborlulu utangaç Ulviye ile Urlalı uğursuz Ulvi uğraşa uğraşa Urfa'daki urgancılara uzun uzun ulam ulam urgan sattılar.
9. Ulubatlı utangaç Ulaş'a uğursuz Ulunay'ın uzun uzun uzattığı urganı uğraşa uğraşa aldı.
10. İbibiklerin ibibiklerini iyice iyileştirmek için İstinyeli istifçi İbiş'in istif istiridyeleri mi, yoksa, İskilipli İspinoz işportacı İshak'ın işliğindeki ibrişimler mi daha iyi, bilemiyorum.
11. İbiş'le Memiş, mahkemeye gitmiş, mahkemeleşmiş mi, mahkemeleşmemiş mi?
12. İnım inim inleyen ibiliklerin, ibibiklerin ibiklerini ibrişimli iplikle ipil ipil istifleyen İskilli İskilipli'nin işliğinde toplandık.
13. İbrikleri icat eden içli idealist İffet, ihtiyar ikiz ilerici imparatoru, İncirlili ipekçi iri İspanyol'un işaretçi iti ile iz sürüp iyice izledi.
14. Eğer, Eleşkirtli eleştirmen Eşref ile Edremitli Bedri'yi Ege'nin en iyi eyercisi biliyorlarsa, ben de en iyi Ermenekli Erdem, Ergene'nin en iyi elektrikçisidir, derim.
15. Ertenekli Örtenekli, Ergene'nin ecesi, Esentepe'nin eğlencesi, Erdenler erkete Erdem'le bize geldiler.
16. Ezineli emin Emin'in kızı ellilik Emine, bir eli ile mendilini salladı, bir eli ile elli bine el eyleyip zengin oldu.

17. Erzurumlu Efruz Efendi'nin evde kalmış, evlenmemiş ebesi, Edirne emini İskender Efendi'ye, "evet" deyip evlenmelide mi ev edinmeli, yoksa evlenmemeli de mi ev edinmeli.
18. Ebe Ecel, edepli Efe egemen eğitimde ejderli ehliyetini ekleyerek ellerini emeklinin entrikacı spekürücü erkek esmer eşine etejerli evinde eyvah diyerek ezberletti.
19. Ecelerin Eceabat'taki evlerindeki tekir kedi, tenceredeki elli dirhem eti kendi kendine yedi.
20. Özbeöz'ün özbeöz Ödemişli öngörülü öğretmeni Özgüraslan ile Özgülaslan özellikle özerk ön öğretimde öylesine özverili övünç verici ve övgüye değer kişiler ki, hani tüm öğretim örgütleri içinde en özgün örnek onlardır, diyebilirim.
21. Özellikle özerklik üzerine Özdemir'e özgü, özgün ve özgül özellikleri izleyen Özbekli Özkan'la, Özakman, Izgan, Uzken, Özülken, Ozanlara uzanarak ezeli üzüntülerini azalttılar, azalttılar; sonra da kuşları azat ederek yan gelip yattılar.
22. Özüne üzgü özverili Özgür'ün özellikli özerk öğretiminde ödenekli örnek çalışmalarına ozan Özakman da ortak oldu.
23. Ürdünlü ünlü üfürükçü Üryani, Ünye, Ürgüp, üzerinden ülküdeşlerine, üstüpi, üstübez, üvez, üzüm, üzengitaşı ve üzünç götürürken, Üveyik'ten ürüyerek, üvendirlerini sürüyerek yürüyen üçkağıtçıların ürküntü üreten ünü batasıca ünlemleriyle ürküverdi...
24. Üveçli Üvezli Ürgüplü üzümcünün üzüm üzüm üzülen, süzüm süzüm süzülen Ünyeli üzengili güzelini üvendireyle sürüye sürüye götürdü.
25. Farfaracı Fikriye ile favorili faso fiso Fahri, Fatsalı Fatma'yı görünce, fesleğenci feylesoy Feyyaz'ı fındıkçı Ferhunde'yi anımsatarak feveran ettiler.
26. Felemenkte Felemenklerin Felemenkçe mi konuştuklarını düşününe düşününe fertliği çektiler.
27. Fermanlı fabrikatör farmason Fuat, filden, fiilden, fısıltıdan, fosilden, flütten, filitten, fötrden fellik fellik kaçar.
28. Fasa fisocu Fikret, Fatsalı ile fesleğenci Feyyaz'ın fındıkçı Ferhunde'si Felemenk'e fink atmaya gittiler.

29. Pınarbaşı'nın pimpirik pompacısı Pötürgeli pazvantoğlu pusatçı, paskalyadan palaskasız pisbıyık paskal Pasin, Pülümürlülere pülverizatörün Türkçesini satmış. Pülverizatörün Türkçesi mi ne? Püskürteç.
30. Pohpohçu pinti profesör pofur pofur pofurdayarak hınçla tunç çanak içinde punç içip pülverizatör prospektüsünü papazbalığı biblosunun berisindeki papatya buketinin bu yanına bıraktı.
31. Pingpong, pingpong, pingpong! Piyano pingpong! Piyano pingpong! Piyano pingpong! Ping!.. Pong!.. Pong!.. diyerek Posof'un pisipisi otundan yapıma piştovsu piposunu tüttüre tüttüre petalinise doğru paytak paytak yürüyüp gitti.
32. Pireli peynirle perhizli pireler tepelerse, pireli peynirler de pır pır pervaz ederler.
33. Pötürgeli pompacı pimpirik Pusat'ın posbıyık mı pisbıyık mı oğlu Pulumurlu Pınar'la Pasin'e gitmiş.
34. Marmara'daki Karmarişli mermerciler mermerciliği meslek edinmişler, ama Mamak'taki mamacılar manyetizmacılıkla marmelâtçılığı meslek edinememişler.
35. Marmaris'ten Marmara'ya maviş maviş menevişli mermerlerle mermerciler, mamacılar ve marmelâtçılar mırın kırın, mışıl mışıl gittiler.
36. Mehmet'in mercan tesbihini imamelemeli mi, imamelememeli mi?
37. İbiş'le Memiş, iş miş dememiş, itişmiş, kavga etmiş, mahkemeye düşmüşler, mahkemeleşmişler. İş miş dememiş, itişmiş, kavga etmişler de mi mahkemeye düşmüşler; iş miş demiş, itişmemiş, kavga etmemişler de mi mahkemeye düşmüşler?
38. Vırvırcı Vedia ile vıdıvıdıcı Veli, velinimeti vatman Vahit'e vilayette veda edip Vefa'ya doğru vaveylasız, velespitle volta vururlarken voleybolcu Vatran, virtüöz Vicdani ve Viranşehirli vatansever, viyolonselist Vecibe ile karşılaştılar.
39. Vıdıvıdıcı ve vırvırcı Vanlı Veli'nin Vefalı vatandaşı Vahit vatanseverine veda edip vilayette vola vura vura, vayvaycı Vicdani ve Viranköylü Vahap'la karşılaştı.
40. Vefasız Vahap, farfara fırlıdayışlı vefalı fırlıdağını vınlayan yeke fırlatan Veli'nin de vaktiyle vefalısıymış.
41. Babaeskili babacan Bahri Beberuhi Bedri ile bıyıksız bıçkıcı bingıldak Bigalı bikes Bahri'nin Bigadiç'teki bonbon banmarşesine varmışlar, oradakilerin

yüzlerine bön bön bakarak, büyüü büyük buhurdanlığı buğulu buğulu boşaltıp bomboş bırakmışlar, sonra da Bodrum'da gözden kaybolmuşlar.

42. Büyük büyük büyülteçli, babacan Babaeskili bonboncu Bilal'le Bigalı bingıldak Bahir'in bön bön bakışlarına, bomboş büyüü, büyük büyük laflarına kızılıyordu. Bir berber, bir bibere bre berber beri gel biber al, diyordu.
43. Be birader buraya bak... Başı bereli, burma bıyıklı beti benzi bembeyaz, beberuhi boylu Bilal'in burnuna biber kaçırıp, bir bebek gibi bar bar bağırması, bir bakıma hoş, bir bakıma boş, berbat bir hal değil midir?
44. Sazende Şazi ile Zifos Zihni zaman zaman sizin sokağın sağ köşesinde sinsi sinsi fiskoslaşarak sizi zibidi Suzi'ye sonsuz ve sorumsuz bir hayâsızlıkla ikide bir şikâyet ederler.
45. Sason'un susuz sazlıklarında sadece soğanla sarımsak yetişebileceğini söyleyen Samsunlu sebzecilerin sözüne sizler de sessizce ve sezgilerinize sığınarak inanabilirsiniz.
46. Safranbolulu Safnazla Salihlili Salih Sivrihisar'da soğuk almışlar, sinüzit olmuşlar, sonra sımsıkı sarınarak söylenmesiz Seyitgazi'ye varıp, sarımsaklı suterisini susarımsağı ile karıştırarak suyunu süzmüşler.
47. Sen seni bil, sen seni, bil sen seni sen, seni bil, sen seni, bilmezsen sen seni, patlatırlar enseni.
48. Şiş şişesi şişlemiş, şişe, keşişe, şiş demiş.
49. Şavşatlı Şaban, Şarkışlalı şipşakçı Şekip, bir de şıpsevdi Şehime Şiştane'den şeytankuşu mu, şömine masası mı, masa şemsiyesi mi, şoşon mu, şezlong mu ne, bir şeyler almaya gittiler.
50. İssız Sivrihisar'ın sarsıntısız şosesi üstünde zırlıtısız sızılıtsız bir yaz köşesi seçip sazsız, cazsız ve susuz, içkisiz sırf sosisonla işsiz bir yaz sürmek isteyişimizin sırrını sezışinize serzenişsizce sustum.
51. Sazsız sözsüz, sarsıntısız bir yaz meşesi için işsiz, sessiz, serseri bir Sivrihisarlı isteyişimizin sızısını size serzenişlerle anlatamam ki.
52. Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortada boş su şişesi.
53. Paşa tası ile beş tas has kayısı hoşafı.
54. Şemsi Paşa Pasajı'nda üç tas has kayısı hoşafı...

- 55.Şu şosenin, serili serseri resimleri şasisinin şoşonsuz taşımaya şaşarsınız da, şosenin sansarlaşmış suratlı dişsiz şaşı anası onun şu son şansına şaşmaz mı sanırsınız?
- 56.Şu dağda beş boş eşek, beşi de bez yüklü besili beş boz eşek.
- 57.Cemil, Cemile, Cemal cumaları cilacı cüce Canip'in cicili bicili cumbalı ciltevinde cümbür cemaat cacıklı civcivle cücüklü cacık yerler, sonra da Cebecili cingöz coğrafyacının cinci ciciannesinin cırcırböceğini dinlerler.
- 58.Ocak kıvılcımlandırıcılarından mısın, kapı gıcırdatıcılarından mısın? Ne ocak kıvılcımlandırıcılarındanım, ne kapı gıcırdatıcılarındanım.
- 59.Cumaları cumadan cümbür cemaat cicili bicili, cücüklü cacıklı cingöz, candan ciltçi Cemal'in cumbalı evine koşardık.
- 60.Cinlerin civcivleri çın çın sessizlikten çıkıp çinili köşkün camlarında cikciklediler.
- 61.Cahit Halep'e gidecekti, bir deste kaşık alacaktı, ucunu alacalatacaktı, bilmem aldı alacalattı, bilmem aldı alacalatacak.
- 62.Cüce Çinici celâlli hoca Çebi, geceleri içki içince gizlice marpuççular içindeki zücaciyelere gidip içi Çince yazılı cevzicikleri ciro için iç içe geçmiş cicili bicili üç çeşit biçimsiz civalı cam çubuğu cepceğizinize indirdi.
- 63.Cırcırböceği çeneli ciciannenin çıtır pıtır kızının çıtı pıtı çıtkırıldım çocuğu için çıtı pıtı hanım, ciciannesine çatmış, çıkışmış.
- 64.Çapakçurlu çapaçul çarkçıbaşı çaylak Zülkûf, Çatalcalı çakmakçı çivit Cahit'e: - Behey çaçabalığı çepiç, çerçi, çakaloz, çayırhorozu, çöpçatan, çurçur, çirişotu demiş.
- 65.Çatalağzı'nda çatalsız Çatalcalı çatalcının çarpık çurpuk çançiçeğine çalçene Çoruhluya çarptırmasına ne dersin?
- 66.Çarık çorap dolak, ben sana çarık çorap dolak mı dedim?
- 67.Çatalca'da total çoban çatal yapar, çatal satar. Nesi için Çatalca'da total çoban çatal yapar, çatal satar? Kârı için Çatalca'da total çoban çatal yapar, çatal satar.
- 68.Çapakçurlu çipil Çatal'ın çar çur ettiği çil çil liraları çöpçatan çakmakçının çivitçi kızı iç etmiş.
- 69.Çal çene çalgıcı çingene çarşıda çerçi cincinin çaldığı üç çift çerçeveyi camcı Celalettin'e önce çitalattı da mı çiviletti, önce çiviletti de mi çitalattı.

70. Tahrilli ve talihli tentürdiyotçu tetik Tahir'le tahterevallici tekinsiz Tevfik'in talimhanede ters türs konuşarak ter ter tepinip tir tir titremeleri Turhallı tombul Turgut'u tıpış tıpış tosbağa sokaktaki tömbekçiye doğru yürüttü.
71. Talihli Tahir'in titrek Tevfik'i ters türs söz ederek tir tir titretmesi tahin ve tahıl işini Turhallı tombul, tuhaf Turhan'a vermesi doğru mu?
72. Tokmakçı tokmağını tokmaklattırıyor mu, tokmaklattıramayıp topuzcudan topuz yiyor mu?
73. Topal Talip'le Tophaneli Tahsin, tahterevalli tahtasından tepetaklak tortop taşların ortasına düştüler de, ne tahterevalli tahtasını tazmin ettiler, ne de tahterevalli tahtasını tamir ettiler.
74. Taşlı tarladaki terasta talaşlar tutuşunca başlayan telaş, talaşların tamamıyla ve büsbütün tutuşmasıyla artmış. Tutuşan talaşları görüp tellaklar telaş ettikçe talaşlar tutuşmuş, talaşlar tutuştukça tellaklar telaş etmiş ve terasın trabzanına tutunmuş bakan Trabzonlu teşrifatçı titiz Tahsin Tevfik, talaşlar tutuştukça telaş eden tellaklara boşuna telaş ediyorsunuz, demiş.
75. Journâlcı Jale ile jeneratör Müjgân, Japonya'dan jilet, jant, jet, jambon, jelatin, jartiyer, jeton, jarse, Japongülü getirdiler.
76. Jale'nin journâlcı Jilet Japon'u jambon, jeton, jarse istedi.
77. Nobran Nadir'in Nallıhan'da naneruhu, nalın, narenciye, nergis alıp sattığı, namlı Nesrin'e de nazikâne nazım, nesir, nesep, nesic, nemelâzımcılık, nezaket, nikelâj, nüans, nümayiş, nukut, noel, nöbet şekeri üzerine nutuk attığı söyleniyor.
78. Namlı Nallıhanlı Nesrin'in nalınlarını nazikâne nergis satan nöbetşekeri alan Nezaket'e vermesine ne dersin?
79. Nargileli Nuri, nameci Nilüfer'e nargilesinden ne nameler dinletmiş.
80. Lehistanlı lûngur lânfir likorinoz lâfebesi, lôstromo, Lüleburgazlı Leylâ ile Lâlelili Lâle'ye leblebi ile likör ikram etmiş.
81. Lüpçüler, lütfen lüzumlu lüzumsuz lâkırdıları bırakın da lüferlerinizi yiyin, lülelerinizi tütürün.
82. Lângır lûngur lâflamadan leblebiye lâfebeliği, lüpçülüğü lüplemeden Leylâ'dan Lâle'yi sorun.

83. Ramazanda Rizeli Remzi rüküş Rümeyşa'ya rastlamış da: römorkör, riziko, rokoko, Ruhülkudüs, rüzgârgülü, rıhzır, rehabilitasyon, rızk, rot, rop, rint, ring, ray ve radyoaktivite nedir diye sormuş.
84. Zonguldaklı Zaloğlu Zöhre'nin kızı Zuhâl, zibidi Zeki'yi ziyafette zil zurna görünce zıvanadan çıkmış. Beri bak zibidi Zeki, demiş: Sen zevç değil, zahiren zahireci, zalim, zevzek, zikzaklı, zigirt, züppe, zırtapozun ve de zerzevatın, zırzopun tekisin!
85. Zamanı gelsin diye samanı saklayan Zihni saatinin zembereğinden saman sarısı seslerin serildiğini hissedince zır zır ağladı.
86. Sedat Tınaz'ın bütün tasası suratsız teyzesine rastlamadan önce set üstünde sırtını zerzevat sepetinin pis tepesine sürten sıska sülük tazısını tuz tortusu tütsüsüne tutmasıydı.
87. Zerzevatçının sepetini sıska sülük, tatsız, tuzsuz, sert sırtlı biri zigzaglar çizen tazı gibi taşıyordu.
88. Dadaylı dayımın Dodurgalı düdük deli dedesi, diline doladığı debdebeli dedim dedisiyle, dırdırını dilinden düşürüp de bir kez olsun doya doya düden diyemeden, düdenin dallara doldurduğu doyumlu yemişlerden doyasıya yiyemeden dar dünyadan göçüp gitti.
89. Dilenci dalları dama düşürdüğü için mi dövüldü, dama düşen dalları diline doladığı için mi dövüldü?
90. Düşkün düşündeş düşünselde düşçü düşünsellikle düşünceleme düşselliğini düşünden düşüremez. Düşürürse eğer düşüncelik düşüncesizlikle düşündürücü bir düşünsellik kazanır.
91. Vedat'ı caddede durdurdum da dedim ki: Şu dar dünyada delilerle dertli dedeler içinde didindin durdun da kendi derdini döküp dereden tepeden dört çift lakırdı edecek bir hemderdi neden bulamadın?
92. Damdan geldim, dedem dedim, demli çay istiyor,
93. Didim didim dit dedim dedeme, dom dom konuşma.
Dum dum kurşunu dum dum değil dom dom patlar.
Dım dım da dım dım, dım dım da dım dım, dım dım da dım dım,
Ben bu dımdımdan bıktım.

94. Dombaylı dümbül düdük dümbelekçi düdükçünün debdebe delisi Dadaylı dedikoducu didaktik dedesi Dodurgalı didikçi dudu dadısı ile dudaksıllaştırmadıkları için durup dinlenmeden dadadididödödududüdüdododı dedi durdu.
95. Dört deryanın deresini dört dergâhın derbendine devrederlerse, dört deryadan dört dert, dört dergâhtan dört dev çıkar.
96. Dedemanda dayımın düdük delisi debdebeli deli dolu Doğan, doya doya doydum demeden, dedim dediye dırdıra düşmeden gitti.
97. Kendirli kemeñeci kekeme Kerim, kentlerin keşmekeşliğine kesin kes karşı çıkıyor ve keşke Keşan'da keşkekçilikle kesmeşekercilik yaparak kereste, kerevet, kereviz, ketenhelva, kendir, kenevir, kemeñe, kalem, kekik satıp kelepircilik ederek rahatıma baksaydım, diyor.
98. Bir tarlaya kemeken ekmişler. İki kürkü yırtık, kel, kör kirpi dadanmış; biri erkek kürkü yırtık kel kör kirpi, öteki dişi kürkü yırtık, kel kör kirpi. Kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürküne, kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin kürküne eklemişler.
99. Keşmekeşli kekeme Kerim, Kendirlili ketenhelvacısına, kemik, kekik, kendir, kenevir sattı.
100. Karaburunlu kabadayı Kadir, kafakâğıdını Kadirlili kadir bilmez kapkaççı Kasım'la, Kahire'deki Kalecikliler kahvehanesinde kalamarla kâfuru satan kaparozcu Kuzguncuklu Kozmonot Kâzım'a kaptırmış.
101. Kafakâğıdını kabadayı Kadir'e kaptıran kapkaççı Kasım'ın Kahire'deki Kalecikli kaparozcusu geldi.
102. Kasımda, Kâzım'la Kasım dayım daima, sahi, Salih sen sabah sabah sahneden sahaya Hamit'i sahadan sahneye de Hamide'yi mi yolladın, diye sorar.
103. Karakış karlıdağı karla kavururken, kaşı kırkık kırk kulaklı Kasım, kırk kırık küp ve kırkık kırk kuzu ile tokmaklı Kırkız Kalesi kapısında karkasının gerilerini kızgın kargılarla dağladı.
104. Kara kazın kısa kayışını kasışına kızmayışına şaşmışsın da, kuru kazın kazışıp kayışı kazısına şaşmış kalmışsın.

105. Kilisli kikirik kilimci, Kilizman'daki kilitli kilisede kimliğini kimseye sezdirmeden, kucak kucak kuskuslu kuşkonmazı kukumav kuşuna, kişiliksiz kulağakaçan kirli kirloz kirpiye de, Kuşadası'nın kuşhanesindeki kuşbaşı kuşbazla birlikte önce kişnişli kuşüzümünü, sonra da Kumla'nın kumlu kumlu kuşkirazını yutturmuş.
106. Kikirik kuşçubaşının kilimci kirlozu kuşbaz Kurut Kuşadası'na kukumav kuşu götürüp kişiliksiz kuskusuyla vermiş.
107. Kınıklı, kılıbık kırpıntı Kıyasettin, Kırımlı kıkuyruk kıtmiri kıkır kıkır kıkırdatarak küskütük küçümen küfeci külhaniyle külüstür Kürşat'ı külünlü küngür üstüne kütte dek devirdi.
108. Kırıkhan'daki kırıkçı kırçıl Kıvanç'ın kırgın kırıkçısı, kırmızı kırda kıkır kıkır kıkırdatarak Kırımlı kıkırdakçının kızıl kırlangıçlarını besliyormuş.
109. Kürkü kürke kürçü ular; kürekçi kürekle kürür karır; kürsü ile kürdan, kürkas, kürit ile küskün küskütük, kürtün, küriyumla kürevi apayrı.
110. Kıkır kıkır kıkırdayan küfeci, külüstür Kürşat'a küfür etti.
111. Kırk kırık küp kırkının da kulbu kırık kara küp.
112. Kıyma kıyamayan kırık kollu kasap Keramettin, karşıda körkütük kıyma kıyan kasap Kamil'den kokmuş kokoreç aldı.
113. Söyle kızım kızına, o da söylesin kızının kızına, ağlatmasın kızınızın kızı, kızımızın kızını.
114. Koca kokoz kokainman kokorozlana kokorozlana Kazablankalı kozmonot Köstler'e: Kök, kok, köken, kokot, kök sökmek, kokoreç, kökmantar, köknar, köçekçe, körkandil, krematoryum, kösnüklük ne diye sormuş.
115. Kâni'nin kafası Kâbil'i kabil değil kabûl etmez.
116. Kokorozlanan koca köstek, kostak kostak kostaklanmış, kök sökmek, kösnül kösnül bakmak da ne oluyor, demiş.
117. Yalancıoğlu yalıcık Yayla Dağı'nın yahnisini yağsız yiyebilirse de Yayla Dağı'nın yağlı yoğurdandan, Yüksekova'nın yusyumu yumurta yumurtlayan tavuklarından, bir de yörük ayrıyla yufkasından asla vazgeçemez.
118. Yitik yerleri yollarda yorgunluktan uykusuzluktan yıkıla yıkıla yürüyerek yangın yörelerinden sonra yakalayabildiler.

119. Bu yapıyı yıkıp yapsak da mı otursak, yoksa yapmadan otursak da mı yıkıp yapsak?
120. Güneyli girgin gammaz Galip Gâvurdağı'nda güpegündüz galeyana gelmiş de, Gülgiloğlu Gaziantepi Gazup gazinocuyu Gölköylü gitaristle birlikte Gümüşhane'ye göndermiş.
121. Geçen gece Gemerek'ten Gediz'e gelen Gebzeli gezginci gizemcilerden gitarist general Genzel, gençlere gerçekdışılıkla gerçeklik dışı ilişkiler arasında ne gibi bir geçerlilik gerçekliliği olduğunu sordu.
122. Gül dibi bülbül dili gibi, gül dibi bülbül dili...
123. Galata Kulesi kapısı karşısındaki kuru kahvecinin gıgısı çıkık, dişi kırık kurbağa kafalı, karakoncoloz kalfası halkı karışıklığa getirip kahveye kavruk kakula kırığı kattı.
124. Hahamhanede hahambaşı hahamı homur homur homurdandır görünce, hemencecik heyecanlandı, hızlandı, hoşnutsuz, hırçın hırçın giderken birdenbire karşısında beliriveren Hôllândalı Helga'ya: Hah tamam! Haydi, hohla, hemen hoh de bakayım! dedi.
125. Hakime hakem, hakeme hakim gerek.
126. Halam halhallerla halkaları, halatları hallaççıya verdi
127. Hayrabolulu hamamzade Hamitle, Hayrettin'in hanımı Halide Harputlu, has undan hamur açıp Halâskârgazi'de hassa alayından müteakit hamurkâr Hüsni Hayrettin ile halası Hayrünisa Hanım'ın hem hayretine sebep oldu, hem de hayranlığını kazanıp hayır duasını aldı.
128. Batı tepede tahta depo dibinde beytufet eden putlu dede tekkesinden matrut bitli Vedat, dar dere de tatlı duttan dürülü pide yutup pösteki dide dide dört ayda dört türlü derde tutuldu.
129. Bir pirinci birinci buluşta bir inci gibi birbirine bağlayıp, Perlepe berberi bastıbacak Bedri ile beraber Bursa barına parasız giden bu paytak budala, babası topal Badi'den biberli bir papara yedi.
130. Baldıran dalları ballandırılmalı mı, ballandırılmamalı mı? Sonra o bala daldırılan baldıran dalları dallandırılmalı mı, ballı dalla dallandırılmamalı mı?

131. Titiz, temiz, tendürüst dadım, tadını tattığı tere demedini dide dide dağıttı da, hiddetinden hem dut dalında takılı duran dirilti düdüğünü örttürdü hem de didine didine dedim dedi, dedim dedi, dedi durdu.
132. Üstü üç taşlı taç saplı üç tunç tası çaldıran mı çabuk çıldırır, yoksa iç içe yüz ton saç kaplı çanı kaldıran mı çabuk çıldırır?
133. Üç tunç tas has kayısı hoşafı.
134. Al bu takatukaları, takatukacıya takatukalatmaya götür. Takatukacı takatukaları takatukalamam derse, takatukacıdan takatukaları takatukalatmadan al gel.
135. Elalem bir ala dana aldı, ala danalandı da; biz bir ala dana alıp ala danalanamadık.
136. Eller bazlamalandı da biz bazlamalanamadık.
137. A be kuru dayı, ne kuru sarı darı bu darı, a be kuru dayı!
138. İbiş'le Memiş mahkemeye gitmiş, mahkemeleşmiş mi, mahkemeleşmemiş mi?
139. Şu karşıda bir dal dalda bir kartal; dal sarkar, kartal kalkar; kartal kalkar, dal sarkar. Dal kalkar, kartal sarkar, kantar tartar.
140. Şu karşıda kara kuru kavak, karardın mı ey kara kuru kavak, sarardın mı ey kara kuru kavak!
141. Bu yoğurdu sarımsaklasak da mı saklasak, sarımsaklamasak da mı saklasak?
142. Bu yoğurdu mayalamalımı da mı saklamalı, mayalamamalı da mı saklamalı?
143. Sizin damda var beş boz başlı beş boz ördek, bizim damda var beş boz başlı beş boz ördek. Sizin damdaki beş boz başlı beş boz ördek, bizim damdaki beş boz başlı beş boz ördeğe, “siz de bizcileyin beş boz başlı beş boz ördek misiniz”, demiş.
144. Değirmene girdi köpek, değirmenci çaldı kötek; hem kepek yedi köpek, hem kötek yedi köpek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3 SOLUK – SES UYUMU KONUŞMA DİLİNE İLİŞKİN BAZI KURALLAR

Soluğun dizginlenmesi, tam zamanında yeterli ölçüde soluğun alınması ve alınan bu soluğun sesletimde azar azar verilmesidir. Soluk sakin, derin, düzenli, çabuk ve gürültüsüz alınmalıdır. Soluk alırken dikkat edilmesi gereken 2 kural vardır. Bunlardan

ilki, omuzlar ve göğsün üst kısmının hareket etmemesi; diğeryse, karın kaslarıyla karnı dışa doğru biraz iterek alçalan ve genişleyen diyafram kasına yeterli boşluğun sağlanmasıdır.

Kaynařma ünsüzlerinden < y >, eylem köklü bir sözcükte bulunuyorsa konuşma dilinde kendisinden önceki ünlü daralır. Örnek: Arayan – arıyan, gelmeyen – gelmiyen, olmayan – olmiyan, görmeyen – görmiyen gibi.

Gelecek zaman eki (AcAk), konuşma dilinde c'den önceki ünlünün daraltımıyla sesletilir. Örnek: Yapacak – yapıcak, gelecek – gelicek, olacak – olucak, dönecek – dönücek, duracak – durucak, gülecek – gülecek gibi.

Kaynařma ünsüzü < y > ile gelecek zaman eki (AcAk) birlikte kullanıldığında, konuşma dilinde < y >'den önceki ünlü daralır, y ile c arasındaki ünlü düşer. Örnek: Arayacak – arıycak, gelmeyecek – gelmiycek, olmayacak – olmiycak, görmeyecek – görmiycek, duymayacak – duymıycak, bükülmeyecek – bükülmiycek gibi.

Ulama: Bir sözcük ünsüzle bitiyorsa, onu izleyen sözcük ünlüyle başlıyorsa, durak yoksa ya da ulamanın etkisiyle anlam farklılığı olmuyorsa, ünsüzle ünlüyle birleştirilerek sesletilir. Daha sonra, öğretmenin örnekler yazıp ulama yapılacak yerlerin altını çizmesi. Örnek: kalem almak, top oynamak, çay ıçmek, ekmek almak, dün akşam, sonuç olarak...

Türkçede bazı sözcüklerde ses düşmesi görülebilir. Bunlardan bazıları şunlardır: Burada şurada orada, nerede, içeride, dışarıda... Bu sözcüklerin okunuşları burda, şurda, orda, nerde, içerde, dışarıda... biçimindedir.

UYGULAMA METNİ:

↑ Anne, ben ömrümde bir kere ağladım. ↑ Hiçten bir şey için, doya doya, kana kana ağladım. ↑ Bilmem hatırında mı? ↑ Ben bir asker mektebinde okuyordum. Haftada bir çıkıyorduk. ↑ Sen mektebe geldin. Kapıda beni görmeye müsaade etsin diye bir zabitle konuşuyordun. ↑ Bense bahçeye çıkmış, bir ağacın arkasında sizi ta uzaktan gözetliyordum. ↑ Sen benim orada olduğumu bilmiyordun. ↑ Yađmur yağıyordu. ↑ Seni uzaktan, bir çarşaf içinde, incecik hayalinle görüyordum. ↑ Zabit sana birtakım işaretler yaptı. ↑ Galiba görüşmemizin mümkün olmadığını söyledi. ↑ Sende döndün. Yađmur altında, evimize saatlerce uzak o yerde, tek başına, boynu bükük, uzaklaştın gittin. ↑

Kimbilir nereye gittin? Geceyi nerede geçirdin? ↑ Sen giderken, ben de saklandığım ağaca başımı dayadım. ↑ Belki bir ömür ağladım.

ALİŞTİRMA I :

Ya sizi denize doğru çekerse, efendimiz? Yahut denize inen uçurumun korkunç tepesine doğru götürür de orda aklınızı başınızdan alacak başka bir korkunç şekle girerek sizi cinnete sürüklerse? Düşünün bir kere: O tepe zaten başka bir sebep olmadan da, dibindeki kulaçlarca derin denize bakıp dalgaların gümbürtüsünü işiten her insanı hayattan ümit kesmek çılgınlığına kaptırır²⁰.

ALİŞTİRMA II:

DÜNYANIN EN TUHAF MAHLUKU

Akrep gibisin kardeşim,
korkak bir karanlık içindesin akrep gibi.
Serçe gibisin kardeşim,
serçenin telaşı içindesin.
Midye gibisin kardeşim.
midye gibi kapalı, rahat.
Ve sönmüş bir yanardağ ağzı gibi korkunçsun, kardeşim.
Bir değil,
beş değil,
yüz milyonlarlasın maalesef.
Koyun gibisin kardeşim,
gocuklu celep kaldırıncı sopasını
sürüye katılıverirsin hemen
ve adeta mağrur, koşarsın salhaneye.
Dünyanın en tuhaf mahlukusun yani,
hani, şu derya içre olup
deryayı bilmeyen balıktan da tuhaf.

²⁰ W. Shakespeare, Hamlet, Çeviren: Orhan Burian, Perde I. Sahne IV.

Ve bu dünyada, bu zülüm
 senin sayende.

Ve açsak, yorgunsak, al kan içindeyse eğer
 ve halâ şarabımızı vermek için üzüm gibi eziliyorsak
 kabahat senin,

- demeğe de dilim varmıyor ama-
 kabahatin çoğu senin, canım kardeşim!

(Nazım Hikmet, 1947)

ALİŞTİRMA III:

Hamlet:

Kuzum, bu sözleri ben size nasıl öğrettimse öyle söyleyin, kelimeler su gibi aksın. Çoğu oyuncuların yaptığı gibi var kuvvetinizle bağırcaksanız, mısralarımı şehrin tellalı okusun daha iyi. Bir de elinizi ikide bir, böyle savurmayın. Bütün hareketlerinizde bir sükûnet olsun. Heyecanın seli, fırtınası – tabiri caizse – kasırgası içindeyken bile bu duygunuza düzgünlük verecek bir itidâl kazanmaya gayret etmelisiniz. Kafasına peruka takmış ağzı kalabalık bir herifin çoğu, anlaşılmaz dilsiz oyunları ile gürültüden başka bir şeyden zevk duymayan ayak takımının kulak zarlarını patlatacağım diye, nasıl yırtılarak heyecanlı bir sahneyi berbat ettiğini görmek adeta içime dokunur. Şirretliği bile ifrata kaçırın bu türlü herifleri kırbaçlamalı. Bunlar eski oyunların bağırğan Herod’undan da bağırğan. Kuzum, siz böyle şeylerden sakının.

Birinci Oyuncu:

Sakınırız; efendimiz.

Hamlet:

Ama, büsbütün de durgun olmayın, basiretiniz size rehber olsun. Hareketlerinizi sözlerinize, sözlerinizi hareketlerinize uydurun. Tabiiliğin yaraşığı olan itidâlden ayrılmamaya bakın. Mübalâğaya düşmek, sizi oyunun gayesinden uzaklaştırır; bu gaye ise, evvel - ahir, tabiata aynalık etmektedir. İyiliğe kendi yüzünü, fenalığa kendi suretini, her devre de kendi şekil ve hey’etini göstermektedir. Şimdi; bu işte ifrata yahut tefrite kaçmak cahili güldürür belki ama erbabına fena gelir. Sizce, bu gibilerden tek bir

kişinin kanaati, berikilerin bir tiyatro dolusunun kanaatinden daha ağır basmalıdır. Öyle oyuncular gördüm ki, oyunlarını methedenler, hem çok methedenler vardı. Ama – günahı boyunlarına – konuşmaları olsun, hareketleri olsun ne Hıristiyana benziyordu ne Müslümana; hatta ne de insana. Salınışlarında, böğürüşlerinde öyle insan bozuntusu bir hal vardı ki, bu mahluklar usta yerine çirak elinden çıkmış diye düşündüm.

Birinci Oyuncu:

Biz bu kusurları oldukça düzelttik sanırım efendimiz.

Hamlet:

Aman, büsbütün düzeltin. Hem, soyтарыya çıkanınız da ne yazılıysa o kadarını söylesin; içlerinde öyleleri var ki, tam oyunun can alacak bir noktasına dikkat edileceği sırada, ahmak birkaç seyirciyi güldüreceğiz diye, gülmeye kalkıyorlar. Bu çok kötü bir şey; hem, bu işe kalkan soytarının pek zavallı bir ihtirası olduğunu gösterir. Hadi, gidin hazırlanın.²¹

AMA – DURAK – TONLAMA – EZGİ – VURGU

I.

Sözcük Tonlaması (Evet)

- Evet: Kabul ediyorum.
- Evet: Öyle diyelim.
- Evet: Olsa da olur, olmasa da.
- Evet: Kesinlikle öyle!
- Evet: Vay canına!
- Evet: Çok iyi anlıyorum.
- Evet: Burama geldi!
- Evet: Anlat hele sonra ne oldu?
- Evet: Kaç defa söyleyeceğim?
- Evet: Ama, başka türlü de düşünebiliriz.
- Evet: Gerçekten ne sevimli çocuk!
- Evet: Peki efendim, hay hay.

²¹ W. Shakespeare, Hamlet. Tere. Orhan Burian. Perde III. Sahne II.

II.

Sözcük Tonlaması (Hayır)

- Hayır: Kabul etmiyorum (doğal).
- Hayır: Öyle demedim (öfkeyle).
- Hayır: Bir şey değil, başımıza dert açar (kaygılı).
- Hayır: Yanılıyorsunuz, işin aslı şu (karşı çıkararak).
- Hayır: İzin vermiyorum (çok kızgın).
- Hayır: Sana hiç gücenir miyim (sevgiyle, sevecenlikle)?

III.

Sözcük: EVET

1. Evet güzel olmuş. (Beğeniyle)
2. Sen evet dedin, bende yaptım. (Doğal)
3. Evet mi, hayır mı? (Soru)
4. Hadi ne olur evet de. (Rica etme)
5. Evet desen ne olur sanki, lütfen evet de. (Yalvarma)
6. Evet dedi, evet dedi... (Büyük sevinç)
7. Evet diyeli üç gün oldu hani nerede istedikleri? (Kızgın)
8. Aaa! Deli bu! Baksana evet diyor. (Küçümseme)
9. Sen bir kere de bana evet demiştin. (Kıskanç)
10. Aman evetse evet kendi bilir. (İlgisiz)
11. Evet, anlat bakayım anlat... (Merak)
12. Evet dediği için mi öldürmüşler? (Büyük hayret)
13. Bütün bunlar sen evet dediğin için başımıza geldi. (Suçlama)
14. Bir olayı, bir duyguyu onaylarken evet deriz. (Tarifle)
15. Evet demeseydin ölür müydün? (Ağır suçlama)
16. Bir kere düşün sonra evet de. (Uyarı)
17. Evet, evet, evet. (Coşku)
18. Bana hiç kimse evet dedirtemez. Hiç kimse. (Karşı çıkararak)
19. Ölümü, demek benim ağzımdan çıkacak sözcüğe bağlı. Öyleyse evet. (Zalim)

20. Budala! Evet deyince kurtulacak mı sanki? (Küçümseyerek tehdit)
21. Gözlerini kapadı ve gülümseyerek evet dedi. (Mutlu)
22. Evet demeden önce şöyle bir çevresine bakındı. Sonra evet dedi. (Dedikodu)

IV.

Sözcük: HAYIR

1. Hayır onu demek istemedim. (Açıklama)
2. Hayır mı dedin, bence bir daha düşün. (Uyarı)
3. Hayır değil hayır. (İki anlamlı)
4. Sordum hayır dedi. (Cevap)
5. Hayır, hayır, hayır ... (Kesin reddetme)
6. Hayır, tek sevdiğim sensin. (Sevgi)
7. Evet de. Güne hayır'la başlama (Nasihat)
8. Her sözüme hayır deme. (Kızgın)
9. Bu hayır, bin evete bedel. (coşku)
10. Demek her sey bir hayıra bağlı. (Karadan önce)
11. Duymadım hayır, burada değildim... (Üzüntü belirtme)
12. İsterim ki beni hayırla ansın. (Dilek)
13. İster evet, ister hayır, benim için fark etmez. (Nobran)
14. Hayır, benim için söylenenlerin hepsi yanlış aktarılmış efendim. (Kibar)
15. Yeter sorma artık, hayır benim için fark etmez. (Nobran)
16. Neden o kadar zor mu hayır demek? (Küçümseme)
17. Herkes evet demesini bekliyordu, durup dururken hayır dedi. (Hayret)
18. Hayırdır inşallah. Hayır demek evet demektir. (İyiliğe yorma)
19. Hayırlı mı, hayırsız mı zaman gösterecek... (Umutsuz)
20. En sevdiğim sözcük nedir biliyor musun, hayır. (Zalim)
21. Adam, hayır demeyi bir meziyet sayıyor. Hayır efendim hayır. (Taklit)
22. Pis cadı! Ağzını büze büze hayır efendim ben bilmiyorum dedi. (Dedikoducu)

V.

- Bittim, tüm gücüm tükendi ve karamsarlığa kapıldım.

- Seni gidi acımasız ve duygusuz seni, yaptıklarının cezasını çekeceksin elbette.
- Aman dikkat et önünde büyük bir çukur var.
- Zavallı çocuk acılar içinde kıvranıp duruyor.
- Sahi mi? Onlar da mı geldi?
- Onsuz bu işin üstesinden gelemem.
- Yapmalı mıyım, yapmamalı mıyım? Hiç bilemiyorum.
- Öylesine güzel yemekler yedik ki, tadı hep damağımda kalacak.
- Ömrümde hiçbir kimseyi onun kadar sevmemiştim.
- Öylesine korktum, öylesine korktum ki, anlatamam.
- Ne güzel gözleri var.
- Onunla ilk kez nerede karşılaştığımızı bir anımsayabilsem.
- Bir kez daha sorun, ama sorarken suratınızı asmayın.
- Ne? Sen de kendini çağdaş ve ilerici biri mi sanıyorsun?
- Onun bu kadar bayağılaşacağını, böyle adi yollarla karşındakini susturmaya çalışacağını asla düşünmemiştim.
- Birlikte pikniğe gideceğiz, oynayacağız, güzel bir gün geçireceğiz.
- Dikkat et, karşıdan iki araba geliyor, çarpmayasın.
- Becerikli ve akıllı, değil mi? Üstelik onikisinde.
- Senin gibi iyi yürekli bir insan dünyaya gelmemiştir daha.
- Seninle övünüyoruz, hepimizin yüzünü ağarttın.
- Yoruldum, umutsuzluğa kapıldım ve çok üzüldüm.
- O kadar heyecanlandım, o kadar heyecanlandım ki anlatamam.
- Seni vicdansız seni, bunun hesabını vereceksin.
- Aman dikkat! Çingiraklı yılan var.
- Zavallı enik çok acı çekiyor.
- Bak hele! Seni burada göreceğimi hiç ummuyordum.
- Kaybedersem dayanamam gibi geliyor bana.
- Gitmeli miyim, gitmemeli miyim, hiç bilmiyorum.
- Bütün yaşamım boyunca hiçbir şeye hiçbir zaman bu derece güvenmedim.
- Tören öylesine görkemliydi ki, uzun süre belleğimden çıkmayacak.

- Güzel bir gece.
- Ben bu yüzü nerede gördüğümü bir hatırlayabilsem.
- Bir daha söyleyin, ama söylerken de gülümseyin.
- Ne? Sen kendini şık giyimli sanıyorsun öyle mi?
- Böyle bir hileye başvuracak kadar alçalacağın hiç aklıma gelmezdi.
- Hep beraber, plaja gideceğiz, denize gireceğiz, gülüp oynayacağız.
- Çok üzuldüm; tiyatrodaki bu gece için bu gece için bir tek yer bile kalmamış. Ben de konsere bilet aldım. Başka ne yapabilirdim?
- Bir daha yüzünü görmek istemem seni. Defol karşımdan!
- Zeki bir yumurcak, değil mi? Hem de daha beş yaşında.
- Uğraşmanın hiçbir yararı yok, ben bittim, tükendim artık.
- Bu derece iyi bir insanı ömrümde görmedim.
- Dikkat et! Arabaya çarpacaksın.
- İşlerim o kadar birikti ki başımı kaşıyacak vaktim yok. Gene de şikayetçi değilim.
- Onunla övünüyoruz, doğrusu büyük bir başarı kazandı.

VI

- Siz yerinizde kalın, ne olur, beni dinleyin.
- Düşündüğümüz gibi tasarımız gerçekleşirse, bu yörenin halkını her yönüyle kalkındırmış olacağız.
- Aşırılıkların hepsine karşı değilim, ancak hiçbir zaman da ılımlılıktan ayrılmadım.
- Sizler düşünüp taşının, ben bu konuda kararımı vermiş bulunuyorum: Canımı dişime takıp çalışacağım.
- Oraya varır varmaz ilk işimiz kapıları çalmak, tüm erkekleri köy meydanına toplamak olmalı.
- Para insanı mutlu etmez, ama mutsuzluğunu da rahat geçirmesinin sağlar hiç olmazsa.
- Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış.
- Onun böyle bir iş yapması şaşılacak şey doğrusu.

- Ciddiyet aptalların maskesidir.
- Mutluluk kadere karşı kazanılan zaferlerin en büyüğüdür.
- Başkalarının bilgisiyle bilgin olsak bile, ancak kendi aklımızla akıllı olabiliriz.
- Bir insanın aklını beğenmemesi için aklından ötesini görebilmesi gerekir.
- Yaşamımda her gün hoşuma gitmeyen iki şey yapmışımdır: Biri kalkmak, biri de yatmak.
- Gerçek bilgin sanatçılığa, gerçek sanatçı da bilginliğe özenmez.

VII.

- Gelin ↑ buraya.
- Kaç ↑ para?
- O mu ↑ saçma.
- Çarpın ↓ ellerinizi.
- Kaldırabilirsiniz ↑ fakat dikkatle.
- Heyecanını sevdim ↑ ama çok yoruldu.
- Yapılan saldırı planı ↑ madenlerin varlığı yüzünden ↓ son anda değiştirildi.
- İçinizde herhangi birinizin kuşkusu varsa ↑ ki bazılarınızın var sanıyorum ↓ işte kanıt.
- Güzel ↑ bir görünüm, değil mi?
- Ahlakın ↓ ne demek olduğunu bilmez o.
- Her ↑ yolu denedim.
- Onu ↑ mu demek istiyorsun?
- Bir an ↑ bile kuşkulanmadım ondan.
- Peki ↓ buna ne diyorsun?
- Peki buna ↑ ne diyorsun?
- Nasıl ↓ yaparsınız bunu?
- Nasıl ↑ yaparsınız bunu?
- Arabayı tepenin doruk ↑ noktasına kadar sür.
- O buna ↓ inanmaz.

- Ona asla ↑ izin vermem.

VIII.

“Kangallı kaltabanlardan kakavan Kahraman’la kelepirci keleş kekeme Kerim, Kemahlı kerkenez Kasım’a, kasımda, Kerküğün kekikli kekiğiyle kabataslak kabak ikram etmiş.”

1. Doğal (yansız, spikerce anlatım),
2. Hayretle,
3. Küçümseyerek,
4. Hayranlıkla,
5. Dedikodu ezgisiyle,
6. Tiksinererek.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4 YAYGIN DİL YANLIŞLARI

NO	SÖZCÜĞÜN YAZIMI	DOĞRU SESLETİM	YAYGIN YANLIŞ
1	Adale	Yazımla aynı	Adâle
2	Aferin	A:ferin	A:ferim
3	Ahize	A:hize	Ahi:ze
4	Ahlakı	Ahlâ:kı	Ahlâğı
5	Ahmet'e	Yazımla aynı	Ahmede
6	Akıbet	A:kıbet	Akı:bet
7	Akraba	Akraba:	Akra:ba
8	Alerji	Yazımla aynı	Allerji
9	Alüminyum	Yazımla aynı	Aliminyum
10	Amerikan	Yazımla aynı	Amerikalı
11	Aşık	A:şık	Aşık(kemiktir)
12	Ataşe	Yazımla aynı	Ateşe
13	Avukat	Yazımla aynı	Avkat
14	Ayar	Yazımla aynı	A:ya:r
15	Azerbaycan	A:zerbaycan	Azerbaycan
16	Azeri	A:zeri	Azerbaycanlı
17	Bakiye	Yazımla aynı	Ba:kiye
18	Başlamak	Yazımla aynı	Start almak
19	Bayram	Yazımla aynı	Baryam
20	Blok	Yazımla aynı	Bilôk
21	Branş	Yazımla aynı	Bıranş
22	Bulgar	Yazımla aynı	Bulgaristanlı
23	Cumhurbaşkanı	Cumhurbaşkanı	Cumhurbaşkanı
24	Cüzam	Yazımla aynı	Cüzzam

25	Dayatmak	Yazımla aynı	Empoze etmek
26	Defile	Yazımla aynı	Defi:le
27	Değil	D:il	Deil
28	Demokrasi	Yazımla aynı	Demokra:si
29	Denetlemek	Yazımla aynı	Çek etmek
30	Deodoran	Yazımla aynı	Deodorant
31	Devalüasyon	Yazımla aynı	Develüasyon
32	Dinozor	Yazımla aynı	Dinazor
33	Doğrulamak	Yazımla aynı	Konfirme etmek
34	Döviz	Yazımla aynı	Dövüz
35	Dubleks	Yazımla aynı	Dublex
36	Ekspres	Yazımla aynı	Expres
37	Ekşi	Yazımla aynı	Eşki
38	Elemek	Yazımla aynı	Elimine etmek
39	Elemek	Yazımla aynı	Ekarte etmek
40	Endonezya	Yazımla aynı	Endenozya
41	Entelektüel	Yazımla aynı	Entellektüel
42	Erozyon	Yazımla aynı	Erezyon
43	Eşek	Yazımla aynı	Eşşek
44	Eşkiya	Eşkiya:	Eşkiya:
45	Etkilemek	Yazımla aynı	Etki yapmak
46	Faks	Yazımla aynı	Fax
47	Fantezi	Yazımla aynı	Fanta:zi
48	Flaş	Yazımla aynı	Flash
49	Gazap	Yazımla aynı	Ga:zap
50	Gizlemek	Yazımla aynı	Kamufle etmek
51	Gömlük	Yazımla aynı	Gölmek
52	Gürcü	Yazımla aynı	Gürcistanlı
53	Hakem	Yazımla aynı	Ha:kem
54	Hakkâri	Hakkâ:ri	Hakka:ri
55	Halit	Ha:lit	Halit

56	Halûk	Yazımla aynı	Ha:lûk
57	Hamit	Ha:mit	Hâmit
58	Harp okulu	Harbokulu	Harpokulu
59	Herkes	Yazımla aynı	Herkez
60	Hint	Yazımla aynı	Hindistanlı
61	Hukuka	Huku:ka	Hukuğa
62	Hükûmet	Hüküumet	Hükü:met
63	Irak'a	Iraka	Ira:a
64	İddianame	Yazımla aynı	İddaname
65	İkamet	İka:met	İkâ:met
66	İndeks	Yazımla aynı	Index
67	İngiliz	Yazımla aynı	İngiltereli
68	İnisiyatif	Yazımla aynı	İnsiyatif
69	İskambil	Yazımla aynı	İskâmbil
70	Kafe	Yazımla aynı	Cafe
71	Kafkas	Yazımla aynı	Kafkasyalı
72	Kahve	Yazımla aynı	Ka:ve
73	Karakter	Yazımla aynı	Karekter
74	Karate	Yazımla aynı	Karete
75	Katil	Ka:til	Katil
76	Katil Zanlısı	Yazımla aynı	Ka:til zanlısı
77	Katkıda bulunmak	Yazımla aynı	Katkı yapmak
78	Kazak	Yazımla aynı	Kazakistanlı
79	Kibrit	Yazımla aynı	Kirbit
80	Kimyasal	Yazımla aynı	Kimya:sal
81	Kirpik	Yazımla aynı	Kiprik
82	Koleksiyon	Yazımla aynı	Kolleksiyon
83	Kolektif	Yazımla aynı	Kollektif
84	Komiser	Yazımla aynı	Komser
85	Kontrolü	Yazımla aynı	Kontrolu
86	Kosova	Yazımla aynı	Kosava

87	Köprü	Yazımla aynı	Körpü
88	Kurdele	Yazımla aynı	Kurdelâ
89	Lâik	Yazımla aynı	Lâ:ik
90	Lâkap	Yazımla aynı	Lâ:kap
91	Lânet	Yazımla aynı	Nâlet
92	Lise	Yazımla aynı	Li:se
93	Londra	Yazımla aynı	Lôndıra
94	Macar	Yazımla aynı	Macaristanlı
95	Makam	Yazımla aynı	Ma:kam
96	Maksimum	Yazımla aynı	Maximum
97	Memleket	Yazımla aynı	Melmeket
98	Merhaba	Merhaba	Meraba
99	Meryem	Yazımla aynı	Meyrem
100	Meteoroloji	Meteorolôji	Metorolôji
101	Mevkınde	Mevkinde	Mevki:nde
102	Meydana gelmek	Yazımla aynı	Medya:na gelmek
103	Mönü	Yazımla aynı	Menü
104	Mütevazı	Müteva:zı	Müteva:zi
105	Müzik	Yazımla aynı	Müzük
106	Operatör	Yazımla aynı	Oparatör
107	Paniğe kapılmak	Yazımla aynı	Panik olmak
108	Parlamente	Yazımla aynı	Parlemente
109	Paşa	Yazımla aynı	Pasha
110	Platonik	Yazımla aynı	Pilatonik
111	Profesör	Yazımla aynı	Profosör
112	Program	Yazımla aynı	Purogram
113	Program	Yazımla aynı	Proğram
114	Psikoloğu	Psikolou	Psikologu
115	Psikoloji	Psikolôji	Piskolôji
116	Rakım	Ra:kım	Rakım
117	Rakip	Yazımla aynı	Ra:kip

118	Resmigeçit	Yazımla aynı	Resmi:geçit
119	Ret oyu	Reddoyu	Redoyu
120	Romen	Yazımla aynı	Romanyalı
121	Röportaj	Yazımla aynı	Röpörtaj
122	Rus	Yazımla aynı	Rusyalı
123	Sait	Yazımla aynı	Sa:it
124	Sarımsak	Yazımla aynı	Sarmısak
125	Satranç	Yazımla aynı	Santranç
126	Sertifika	Yazımla aynı	Sertifika
127	Spor	Yazımla aynı	Sipor
128	Strese girmek	Yazımla aynı	Stres olmak
129	Stüdyo	Yazımla aynı	Sütüdyo
130	Sürpriz	Yazımla aynı	Süpriz
131	Şarj	Yazımla aynı	Şarz
132	Şoför	Yazımla aynı	Şöför
133	Şoke olmak	Yazımla aynı	Şok olmak
134	Şov	Yazımla aynı	Şhow
135	Taksi	Yazımla aynı	Taxi
136	Tarikat	Tari:kat	Ta:rikat
137	Tasarlamak	Yazımla aynı	Dizayn etmek
138	Terörist	Yazımla aynı	Terorist
139	Türkológ	Türkolôg	Türkolog
140	Üniversite	Üniversite	Ünverste
141	Yalnız	Yazımla aynı	Yanlız
142	Yanlış	Yazımla aynı	Yalrış
143	Yaprak	Yazımla aynı	Yarpak
144	Yararı	Yazımla aynı	Yara:rı
145	Yarın	Yazımla aynı	Ya:rın
146	Yıkanmak	Yazımla aynı	Duş almak
147	Yunan	Yazımla aynı	Yunanlı
148	Zararı	Yazımla aynı	Zara:rı

149	Zelânda	Yazımla aynı	Zellânda
150	Zücaciye	Yazımla aynı	Züccaciye

SONUÇ

Sözel ifade becerileri ilköğretim düzeyinde kazanılması gereken en etkili becerilerden biridir. İlköğretim döneminde kazanılmayan beceriler, eksikliğini hemen her öğretim kademesinde, sosyal hayatın her evresinde kendini hissettirmektedir. Şimdiye kadar yapılan müfredat programları incelendiğinde diksiyon becerilerinin uygulamalı olarak programda yer almadığı görülmektedir. Konuyla ilgili verilen bilgiler “teorik bilgi” olmaktan öteye geçmemektedir.

Yaptığımız bu çalışmada, çağdaş öğretim ilke ve yöntemlerinden yapılandırmacı (constructivism) yaklaşım ilkelerinden yola çıkarak, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişim alanlarının üçünü birden kapsayacak bir modelleme sunduk. Bilişsel alan nitelikleri, teorik bilgilerle desteklenirken; beceri geliştirmeye yönelik etkinlik alanları da, hemen her tür diksiyon kombinasyonunu geliştirecek alıştırma örnekleriyle zenginleştirilmiştir. Tez çalışması içinde yer alan uygulama örnekleri; ilk ve orta öğretimin her kademesinde uygulanabilir güvenilirlik ve geçerliğe sahiptir.

MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından, diksiyon eğitiminin zorunlu dersler kapsamında müfredata dâhil edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Bu sayede; öğrenciler açık, anlaşılır, akıcı bir konuşma becerisine sahip olurken; toplum fertlerinin estetik boyutu da önemli düzeyde gelişecektir.

Diksiyonun zorunlu dersler kapsamında ele alınması ve müfreda dahil edilmesi, Türk Dili'nin gelişmesi ve zenginleşmesi için en önemli hizmetlerden biri olacaktır.

KAYNAKÇA

- Actor, Total; Rizzo, Raymond, Drama Works in Education, Merkel Matbaası, London, 1988.
- Akalın, Sami, Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul 1966.
- Ancan, İ.Galip, Tiyatroda Diksiyon, Sanel Matbaası, Ankara, 1975
- Ekmekçioğlu, Neslihan, Diksiyon Ders Notları, Tarihsiz.
- Ergin, Muharrem, Üniversiteler İçin Türk Dili, Bayrak Yayın Evi, İstanbul 1987.
- Gouin, P., The Art of Teaching and Studying Languages, (Çev. Swan, H. and Betis, V.) London, 1880.
- Göğüş, Beşir, Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Öğretimi, Gül Yayınevi, Ankara 1978.
- Komisyon, **Meydan Larousse**, C. III, İstanbul, 1987.
- Komisyon, Örnekleriyle Türkçe Sözlük, c.1, MEB Yayınevi, Ankara 1995.
- Komisyon, Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük II. Baskı, Ankara, TDK Yayınları 1974
- Komisyon, Yeni Redhouse Lügati, İstanbul Amerikan Bond Neşriyat, 1966.
- MEB, İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar), Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, Ankara 2005.
- Özbay, Murat. Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi, Akçağ Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Özben, Raif, Türkçe Diksiyon, İnkılap Kitapevi, Ankara, 1989
- Özden, Yüksel, Öğrenme ve Öğretme, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2000.
- Rizzo, Raymond, The Odyssey Press, (Çevireni Fadik Atasoy), İstanbul Merkel Matbaası, 1996.
- Sezer, Ayhan; Ferhan Oğuzkan; Emin Özdemir ve Beşir Göğüş, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, 1991.
- Ünalın, Şükrü, Dil ve Kültür, Gazi Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2002.
- W. Shakespeare, Hamlet, Çeviren: **Orhan Burian, Perde I. Sahne IV.**, Kardelen Matbaası, İstanbul, 1997.
- W. Shakespeare, Hamlet. Tere. **Orhan Burian. Perde III. Sahne II**, Kardelen Matbaası, İstanbul, 1997.

ÖZ GEÇMİŞ

1973 yılında Trabzon Tonya ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini aynı yerde tamamladı. Daha sonra, 1994 yılında girdiği Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümünden 1998 yılında mezun oldu. Bir müddet Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinden çalıştıktan sonra; bu görevinden istifa ederek özel bir öğretim kurumuna geçmiştir.